



SIIRTOLAISUUS MIGRATION

1/2007

◀ MIGRATION AND TRANSNATIONAL HEALTH CARE:
CONNECTING FINLAND AND SOMALILAND

◀ SOSIAALINEN VERKOSTO TUKEE MAAHANMUUTTAJA-
ÄIDIN YKSIHUOLTAJUUTTA

◀ SEINÄJOELLE UUSI
ALUEPÄÄLLIKÖ



Siirtolaisuus – Migration 1/2007

34. vuosikerta / 34th year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti

Migrationsinstitutet

The Institute of Migration

Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland

Puh. / tel. (0)2-2840 440

Fax (0)2-2333 460

email: taisai@utu.fi

http://www.migrationinstitute.fi

Pohjanmaan aluekeskus

Österbottens regioncenter

Regional Centre of Ostrobothnia

Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland

Puh. / tel. (0)44-2592447

Fax (0)6-4181 279

email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus

Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Kirsi Sainio

Tilaushinta 2007 / Subscriptions 2007

4 numeroa / nummer / issues

15 €/vuosi/år/year

OP 571113-11117

TEMA-TEAM 11027-07

Sisältö • Contents

Pääkirjoitus • Editorial

Peter Koehn and Marja Tiilikainen
**Migration and Transnational Health
Care: Connecting Finland and
Somaliland**

Riikka Anttila ja Outi Rantala
**Sosiaalinen verkosto tukee maahan-
muuttajaäidin yksinhuoltajuutta**

Ekaterina Protassova
**Stability and instability in language:
Contemporary changes in "Finland's
Russian"**

Piia Nikula
**Hallitaanko siirtolaisuutta sosiaalisen
oikeudenmukaisuuden kustannuk-
sella?**

Elli Heikkilä
Tutkimusjohtajan palsta

Kirjat • Böcker • Books

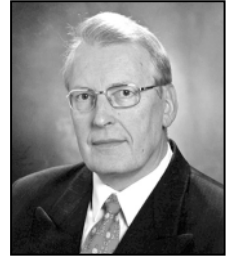
Tiedotuksia

- Siirtolaisuusmuseon kuulumisia
- Finnforum
- Monikulttuuriset avioliitot -seminaari

Kansi: Peräseinäjoen Terästalossa kasvaa Siirtolaisuuden kulttuurikeskus, jossa toimivat Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus ja Siirtolaisuusmuseo.

Cover: At the Steelhouse in Peräseinäjoki is now growing the Cultural Center of Finnish Emigration, the major elements being the Ostrobothnian Regional Center of the Institute of Migration and the National Emigrant Museum.

Aluekeskus ja siirtolaisuusmuseo Seinäjoella



Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus aloitti toimintansa Peräseinäjoella v. 1994. Peräseinäjoen kunnan ja instituutin välisen sopimuksen mukaan kunta maksoi aluepäällikön palkkauksen ja antoi tarvittavat toimitilat, aluksi kirjaston yhteydessä ja myöhemmin kunnantoinimistossa vapautuneissa tiloissa. Peräseinäjoen kunnan yhtenä tavoitteena oli saada aikaan siirtolaisuusmuseo. Ajatuksen taustalla oli Peräseinäjoelta kotoisin ollut ja Eteläpohjanmaan Amerikan siirtolaisuudesta väitellyt Anna-Leena Toivonen sekä pitäjän kotiseutuihmiset.

Kunnan taloudellisista vaikeuksista ym. syistä johtuen siirtolaisuusmuseon suunnitteluun päästiin vasta vuosituhaten vaihteessa. Hanketta on viivästyttänyt myös se, että v. 2005 alusta Peräseinäjoen kunta ja Seinäjoen kaupunki yhdistyivät. Tällöin Peräseinäjoen vastuut siirtyivät Seinäjoen kaupungille. Siirtolaisuusinstituutin puolesta esitän parhaat kiitokset Seinäjoen kaupungille, sekä virkamiehille että luottamushenkilöille siitä, että tässä asiassa on vihdoin päästy hyvään lopputulokseen.

Kiitän myös lämpimästi opetusministeriötä, jonka myöntämä lisärahoitus aluepäällikön palkkaukseen Siirtolaisuusinstituutille teki tämän järjestelyn mahdolliseksi.

Tämän kuvion ja työnjaon mukaan Siirtolaisuusinstituutti keskittyy Pohjanmaan muuttoliikkeiden dokumentointiin ja tutkimukseen, ja Seinäjoen kaupunki ja sen alainen Etelä-Pohjanmaan Maakuntamuseo ottavat vastuun Siirtolaisuusmuseon toiminnasta. Hyvänä apuna museorahoituksen hankkimisessa ym. on vuonna 2004 perustettu kansalaisjärjestö, Suomen Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistys ry.

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskukseen uudeksi aluepäälliköksi on valittu dos. Markku Mattila. Aluepäällikön ensimmäisiä tehtäviä on tehdä Pohjanmaan maakuntien muuttoliikkeiden tutkimuspoliittinen ohjelma. Uskoisin, että siinä Pohjanmaan maahanmuuttajaväestö ja maakuntien työvoimatarpeet nousevat listan kärkipäähän. Onnittelut Markku

Mattilalle valinnasta mielenkiintoiseen ja haastavaan tehtävään.

Sovitun järjestelyn mukaan aluekeskuksen toimistosihtööri Tuula Koskimies-Hautaniemi siirtyy siirtolaisuusmuseon työntekijäksi 1.4.2007 lähtien. Siirtolaisuusmuseon projektipäällikkönä on viime vuodesta lähtien toiminut FM Tellervo Lahti. Siirtolaisuusinstituutin aluekeskus ja siirtolaisuusmuseo tulevat toimimaan läheisessä yhteistyössä, ja yhdessä ne muodostavat merkittävän kulttuurikeskuksen ja matkailukohteen sekä kotimaisille että ulkomaisille vierailijoille. Jälkimmäisistä merkittävä osa tulee olemaan ulkosuomalaisia ja siirtolaistemme jälkeläisiä. Hyvänä lähtökohtana ovat Peräseinäjoen entisestä kunnantoinimistosta, nykyisestä Terästalosta, kuntaliitoksen jälkeen vapautuneet toimitilat. Siirtolaisuusmuseosuunnitelmiin liittyy myös ulkoilmamuseo, jonka vaihtoehtoina ovat alkuperäisen suunnitelman mukaisesti Kalajärven ranta-alue tai kaksi tyhjää tonttia Terästalosta välittömässä läheisyydessä.

Kokonaisuudessaan tilanne Pohjanmaan muuttoliikkeiden tutkimuksessa ja Suomen Siirtolaisuuden Kulttuurikeskuksen rakentamisessa Seinäjoella on nyt selkiytynyt ja näyttää valoisalta.

* * *

The Ostrobothnian Regional Center of the Institute of Migration is situated in Peräseinäjoki Steelhouse and has got as new Regional Chef Docent Markku Mattila. The Steelhouse is now becoming to the Cultural Center of Finnish Emigration, and there is also developing the Emigrant Museum in co-operation with the Ostrobothnian Regional Center.

The Institute of Migration wishes to express here its gratitude to the Seinäjoki town and the Ministry of Education for the financial arrangements, which have made possible to ensure the future of the research of Finnish migration movements in Ostrobothnia, and the creation of the planned Emigrant Museum in Seinäjoki.

Olavi Koivukangas

Migration and Transnational Health Care: Connecting Finland and Somaliland

Peter Koehn and Marja Tiilikainen

The article connects research findings regarding key dimensions of in-Finland care for Somali patients with findings regarding treatments sought by transnational migrants in Somaliland. Finnish physicians do not possess an accurate picture of the extent to which Somali patients rely upon, or do not utilize, traditional approaches and transnational healing. Transnational networks offer an important resource for an ill Somali migrant, both practically and as a source of hope. However, Somali patients typically are silent about transnational healing experiences and Western physicians do not normally show interest in nonbiomedical resources and sources of resiliency. Western health-care providers need to approach each patient's lived world in a holistic manner with transnational imagination, appreciation, and augmentation.

In our era of global mobility, health outcomes increasingly are influenced by the interplay of transnational practices.¹ At the same time

Peter H. Koehn, Ph.D., is Professor of Political Science at The University of Montana in Missoula, Montana USA 59812. His e-mail address is peter.koehn@umontana.edu. Marja Tiilikainen, Ph. D., is a researcher in the Department of Sociology at the University of Helsinki, Finland. Her e-mail address is marja.tiilikainen@helsinki.fi

that new arrivers are adapting to life in receiving countries, they remain connected with sending countries and social relationships. Moves often result in "multi-placement" in addition to displacement (Olwig and Sorensen, 2002, 5). With mobility comes expanded opportunities for creative mixing.

Researchers have found that the health-care practices of migrants are complex and multidimensional, including receiving-society treatments that rely on biomedical approaches; traditional remedies that newcomers bring along with them; imported medications and nutritional products; overseas advice transmitted electronically, by phone, and by traveling intermediaries (Tiilikainen, 2006, 10); the invocation of distant rituals and blessings (Tiilikainen, 2006, 9); and consulting across borders with trusted healers, including via physical return to one's country of origin. Although migrant care seekers are known to combine several of these health-care approaches,² researchers and providers have tended to treat each practice in isolation from the others. In particular, links between receiving-society treatment and return to the country of origin are underdeveloped in the physical and mental health-care literature (see, for instance, Murphy and Mahalingam, 2004, 169).

In this article, we aim to address the methodological challenges inherent in studies of transnational health care by connecting research findings regarding key dimensions of in-Finland care for Somali patients with findings regarding treatments sought by transnational migrants in Somaliland (northern Somalia).³ Although a coordinated research design would be advantageous for such a comparative exploration, we will be linking research findings from independently designed projects undertaken by a political scientist and an anthropologist.⁴ Emerging from this novel collaboration is a rich picture of contemporary transnational health care.⁵

Somali Transnational Migrants in Finland

Migrants from Somalia, mainly male asylum seekers, started arriving in Finland in the 1990s. Later, a higher proportion of Somali women and children came as a result of the state's family-reunification policy. At the end of 2005, 8,593 native Somali speakers lived in Finland (*Statistics Finland*, 20.9.2006). In Finland, Somalis constitute the largest group of migrants of African origin and the largest Muslim group.

Recent research has highlighted the importance of transnational migration. Transnational

processes, including moves back and forth across borders, are "anchored in and transcend one or more nation-states" (Levitt, 2001, 14). Many migrants remain actively connected to people and institutions in their countries of origin (Yin and Koehn, 2006). Instead of breaking all ties with their country of origin, some individuals who settle in new places "are keeping their feet in both worlds" (Levitt, 2001, 3). Their transnational social fields include health-related conversations and activities. To advance understanding regarding the impact of transnational embeddedness, therefore, "scholars must conscientiously patrol the border between the culture of health and well-being as understood by migrants and the host society's culture of medicine" (Kraut, 2006, 106).

Transnational connections offer a potentially valuable resource for people in spatial transition (Portes, 2001, 189). For instance, the everyday life challenges faced by Somalis in Finland, particularly women, often are addressed by reference to transnational family networks (Tiilikainen, 2003a). While there are no firm estimates regarding the number of Somali transnational migrants who cross borders annually, a substantial number are observed to visit their place of origin, sometimes frequently, to consult healers and for other reasons (Tiilikainen, 2006, 9; Alitolppa-Niitamo, 2004, 44, 126).

At the same time that Somali transnational migrants engage in health-related practices that involve actual or virtual border crossings, they maintain interactions with medical professionals

in Finland and other resettlement countries. In this article, we explore key interfaces of health-care in transnational contexts by linking research findings from two separate studies.⁶ First, we consider the perspectives of Somali patients and Finnish care-providers regarding critical dimensions of health care in the receiving-society context. Then, we consider the treatments sought by transnational patients in Somaliland and their expressed reasons for seeking care in the place of origin. The concluding discussion considers how embeddedness in cross-border health-care networks serves as a special resource among transnational migrants.

In-Finland Health Care: Patients and Providers

Koehn's study explored migrant perspectives on health care received in Finland. He interviewed adult asylum seekers at five reception centres and resident foreign nationals living in Helsinki and Joensuu. Fourteen of the 93 patients in this study identified Somalia as their country of origin. The focus of this article is on the orientations and assessments of these eight males and six females.⁷ Although the representativeness of this small set of study participants cannot be determined and the researcher did not specifically explore their cross-border health-care behavior, Koehn's 14 extensive interviews provide baseline insights of value in the innovative multisite comparison that constitutes the core of the collaborative analysis presented here.

Two of the fourteen interviewed patients reported that

a physical exam (well-check), screening procedure, or immunization constituted the only occasion they came in contact with the Finnish health-care system. The others explained that they had sought medical treatment from reception-centre or municipal-commune medical personnel for a wide variety of reasons, including dengue fever, broken bones or knee injury (3), pregnancy (3), flu (3), tooth infection, abdominal hernia, allergies (2), migraine headache, stomach problem, tonsillitis, respiratory problem, physical complications from torture, depression, and stress (2). Five of the 14 (36 per cent) reported that they had experienced a mental-health problem in Finland. All five indicated that they suffered from depression. Four of the five mentioned loneliness and distress as serious problems, and two reported insomnia.

In this article, Koehn reports on five aspects of the interpersonal interaction of Somali patients and Finnish health-care providers. The five issues are patient (dis)satisfaction with the principal physician's care; current and future health expectations; the influence of biomedical and traditional medical beliefs and practices; patient and provider transnational competence; and mental-health treatment perspectives. Which of these factors, if any, are likely to encourage some Somalis to seek out supplementary forms of medical treatment in Somalia?

One possible explanation for seeking treatment in the country of origin is the transnational patient's dissatisfaction with the medical care secured in the receiving country, or lack of confidence

in the attending physician. Asked to identify the level of their satisfaction/dissatisfaction with the results of the care provided by their principal attending physician on a five-point Likert scale ranging from "very satisfied" to "very dissatisfied," 13 of the 14 study participants (93 per cent) indicated that they were satisfied or very satisfied and the remaining patient chose "neither satisfied nor dissatisfied" (Pohjanpaa, et al., 2003, 125-126; Degni, 2004, 102). Furthermore, all 14 interviewees reported that they were "very confident" or "confident" that the attending physician's health-care recommendations would be helpful for their health in the immediate future (the next year or so).⁸ These findings raise the possibility that factors other than dissatisfaction with, or lack of confidence in, the results of physical-health care received from physicians in Finland influence the decision of some transnational migrants to seek medical attention in their country of origin.

Do some Somali migrants desire to return to their place of origin for health care out of concern that they are not currently taking sufficient care of their health in Finland or because they lack access to familiar remedies and foods? The in-Finland data collected in this study suggest that self-care constraints might be a factor for a minority of Somali migrants. Asked to evaluate the extent to which they are effectively taking care of their health in Finland, two interviewees (14 per cent) selected "only partly" and one (7 per cent) indicated "not at all." The other 11 felt that they were effectively taking care of their health in Finland.

The doctors treating these individuals viewed their situation somewhat differently. Five of the nine reporting physicians judged that the patient was "only partly" effective in taking care of his/her health in Finland (the other four selected "effective").⁹

Only six study participants (43 per cent) felt (very) confident that Somali health-care practices would be helpful for their health in Finland over the next year or so.¹⁰ Two individuals (14 per cent) were not confident or *very* unconfident that such practices would be helpful. The remaining six were not sure (neither confident nor not confident). While post-resettlement changes in outlook might explain the reported lack of confidence in traditional approaches, the interviewees' responses regarding the future personal health benefits of such approaches also might reflect individual inability to access authentic Somali practices or health supplements in Finland.

Does lack of understanding of and appreciation for Somali health-care practices on the part of Finnish providers lead some Somalis to seek treatment in the place of origin? Anne Alitolppa-Niitamo (2004, 126) illuminates the problems associated with cultural essentializing, or relying on stereotypes.¹¹ The diversity of medical beliefs and practices that exists among Somalis in Finland is revealed even in the small sample selected for this study. First, nine (64 per cent) of the fourteen interviewed adults indicated that they value biomedical beliefs and practices; four study participants (29 per cent) only partly valued such beliefs and practices and one pa-

tient (7 per cent) did not consider them at all valuable. When asked whether they valued the medical beliefs and practices of Somali culture, only two study participants (15 per cent) indicated that they did so without reservations while three others (23 per cent) indicated that they possessed no value. The majority of interviewed patients (N=8; 62 per cent) felt that Somali medical beliefs and practices were "partly" of value – suggesting that they valued them in some, but not all, circumstances.¹² Moreover, seven patients reported that their doctor did not value Somali health-care beliefs and practices and two others felt that their doctor only "partly" valued them; two study participants had no idea, and two reported that their physician did value Somali beliefs and practices.¹³

When asked if they actually combine biomedical and Somali cultural practices in their health-care behavior, a majority (N=8; 57 per cent) of the study participants replied that they did so in part or on occasion (Dayib, 2005, 46); six others (43 per cent) did not. It is interesting that in 8 (89 per cent) of the 9 cases where comparative data are available, the principal attending physician did not correctly identify whether their patient incorporated or did not incorporate Somali health-care practices (Alitolppa-Niitamo, 2004, 420).¹⁴ In addition, nine (69 per cent) of the interviewed patients indicated that their doctor had never suggested an appropriate combination of biomedical and traditional health-care approaches.¹⁵

A related consideration involves the nature of the in-Finland

health-care encounter. If encounter participants (patients as well as providers) lack transnational competence (Koehn, 2004), the in-Finland consultation process could prove unfulfilling for the care receiver even if s/he appreciates the technical results. It is illuminating in this connection that 80 per cent of the principal attending physicians (N=5) and nurses (N=5) were rated low on transnational competence (TC) and all seven of the migrant patients for whom intersubjective evaluations are available also scored low on TC.¹⁶

In contrast with the physical health-care-satisfaction results discussed above, the Somali participants in this study evinced less satisfaction with the mental-health treatment they had received in Finland. Indeed, two of the three reporting interviewees stated that they were "dissatisfied" with the mental-health care they had received at a commune health centre or specialized psychiatric out-patient clinic (Gissler, et al., 2006). However, none of the interviewees who reported a mental-health problem had consulted a traditional healer in Finland – probably due, at least in part, to nonavailability. Possession healing, in particular, requires expert attention that is not available in Finland (Tiilikainen, 2003b, 63).

Transnational Health Care in Somaliland

Tiilikainen collected her data using ethnographic research methods in Somaliland, mainly in the Hargeysa area. She conducted 3.5 months of fieldwork over the summers of 2005 and 2006. Tiilikainen's study involved observations

and interviews with local healers and patients from the diaspora, including some patients observed and interviewed both in Europe and in Somaliland. Her primary data set consists of taped interviews and discussions, field notes, photographs, and videotapes involving about 30 illness cases and 15 different healers.

Health services in Somalia were weak even before the civil war. Pastoralists, in particular, had limited access to health care (Omar, 2001). Consequently, traditional healing practices have long played an important role in the overall health-care system. Traditionally, Somalis see supernatural, social, and natural agents as behind illnesses (Antoniotto, 1984; Slikkerveer, 1990). Accordingly, Somali cultural treatments deal with God and different spirits, evil eye and witchcraft, and physical and organic factors. Depending on the situation and the illness interpretation, various kinds of treatments, such as Koranic healing, spirit-possession rituals, bone setting, cupping, and herbal medicine are employed separately or in combination with biomedical care (Ahmed, 1988; Serkkola, 1994; Lewis, 1998, 107-132).

The civil war ruined Somalia's existing infrastructure, including the limited public-health services. Extreme poverty, the tremendous needs of an impoverished population, and the breakdown of governance have resulted in flourishing private entrepreneurship in the health sector. In addition to private clinics operated by medical doctors, one finds numerous clinics run by religious and other traditional healers in Somaliland.

Among the clients are Somalis from the diaspora.

In particular, Somalis visit their place of origin during summer time. It is difficult to determine precisely how many transnational migrants consult traditional healers or use herbal medicine. One way to estimate the extent of the phenomenon is to examine the patient registers kept by some traditional healers. In 2003, Sheikh Mahmud Sheikh Mahamed Rage founded his clinic in Gebiley, 40 kilometers west of Hargeysa. Today, he is one of the most popular healers in Somaliland and he receives about 100 patients in a day. Since he works five days a week, he sees about 500 patients weekly.

Over the course of a year, the total number of his patients will approximate 26,000. During July and August, the most popular healers might see three to five patients from abroad per day. According to statistics gleaned from handwritten bookkeeping, Sheikh Rage consulted with 991 patients from all over the world (nearly 4 per cent of his total practice), including 558 persons from the neighboring countries of Ethiopia and Djibouti, between 4 July 2005 and 1 August 2006. His third largest group of patients were from the United Kingdom (118 persons during the chosen time period).

A smaller and fairly evenly distributed number of patients came from other countries, including the United States (39), Canada (26), and Finland (14). Telephone and e-mail contacts from abroad, medication carried across borders by a patient's relative, and healing rituals arranged in Somaliland for a person who is not present are

common, but are not recorded in the registers maintained by traditional healers.

What reasons do transnational migrants offer for seeking treatments and medications in Somaliland? Six discrete types of motivations emerge from preliminary analysis of Tiilikainen's data.

First, some Somali transnational migrants turn to healers in their country of origin if Western physicians have been unable to make a diagnosis or have not prescribed effective treatment. In some cases, for instance, an ill person abroad suffers from vague symptoms, such as pain, the etiology of which remains unclear and inexplicable. The inability of Western biomedicine to relieve this patient's symptoms raises doubts and concerns that "something" other than a medical explanation lies behind the problem(s).

In the second type of motivation, a returning person or his/her family does not trust and/or accept the diagnosis, treatment, or medication provided by a Western medical doctor. For instance, children who have been diagnosed as autistic, epileptic, schizophrenic, or depressed are sometimes brought to healers because their parents want to hear a sheikh's opinion about the diagnosis and make sure that spirits, such as jinn, are not behind the problems. Some family members even transport back to Somaliland persons who have been hospitalized in resettlement countries for mental illness.

The third category of explanations involves persons who accept the diagnosis given by a physician in the diaspora and use Western medicine, but simultaneously are

searching for alternative treatment in order to restore their full health or to eliminate the need to take regular medication. Diabetic patients relying on insulin injections offer an example of this group. In some cases, camel milk plus selected herbs are experienced as an effective alternative.

In the fourth set of cases, the medication or treatment recommended by a Western physician fails to help or is too expensive. Chronic skin diseases or infertility are examples. For instance, Tiilikainen met a Somali woman who reported that she could no longer afford infertility treatments in Canada and, therefore, had sought treatment by traditional healers in Hargeysa.

In the fifth category, a person's problems, typically drug and alcohol abuse, are viewed as tied to life in the resettlement country. Families bring their ill members back to Somaliland because they believe problems can be solved easier in a familiar cultural environment where access to drugs and alcohol is difficult.¹⁷ Somali families also remove young people who, according to parents or other custodians, have become too Westernized. They are brought to Somaliland for a long "holiday" to learn about Somali culture and Islam, sometimes against their will (also see Peutz, 2006).

The sixth group of patients are incurably ill. Western doctors give them no hope. They wish to recover miraculously or to die and be buried in Somalia. For instance, a seriously ill elderly Somali from Finland mentioned that he preferred to die in Somaliland because many relatives will at-

tend the funeral and know his burial site.

Discussion

How are Tiilikainen's Somaliland findings related to Koehn's Finland results? First, we learn that Somalis hold diverse and complex orientations regarding traditional health-care practices and respond differentially to illness experiences. Next, we observe that uncertainty stemming from conflicting illness explanations and health-related experiences is one important factor that drives Somali migrants to search for transnational treatments. For some migrants, Somali cultural concepts, which differ from biomedical understandings, are meaningful as they weigh the seriousness of symptoms, the appropriateness and efficacy of the treatment prescribed by a Western physician, and their ability to undertake effective self-care in the country of resettlement. In particular, Western psychiatric diagnoses and mental-health treatments, including medication, are difficult to accept (also see Sainola-Rodriguez and Koehn, 2006). Both of the studies reported here uncovered lack of satisfaction with mental-health care in the North.

On the other hand, most Somali migrants appreciate and trust the advanced medical technology encountered in Finland and other industrialized countries and the technical skills demonstrated by physicians when treating physical problems such as contagious diseases and broken bones. For many Somalis, however, the body is a psychological and spiritual (as well as a physical) entity. Hence, there is a zone that is reached on-

ly by persons who are gifted with special knowledge. A Finnish (or other Western) physician is not expected to assume the role occupied by Islamic sheikhs and other specialist healers.

Increasingly, illness is a "transnational experience" (Kraut, 2006, 128). Researchers have documented that "many people in Somali communities are ... seeking to find a more balanced and holistic way of managing sickness in Finnish society, a way which is not solely based on the western biomedical model" (Dayib, 2005, 47; also Tiilikainen, 2003a). However, Western health-care providers often are unaware of the alternative and supplementary treatments that their patients are using. In this integration of two separately conducted studies, we found that Finnish physicians did not possess an accurate picture of the extent to which Somali patients relied upon, or did not utilize, traditional approaches. Particularly hidden from attending physicians are the practices engaged in by transnational migrants who return to their place of origin, physically and/or virtually.

For many people in and from Somaliland, travel "is considered to be a learning process and a source of wisdom in itself" (Rousseau, et al., 1998, 386). Have traveling transnational migrants gained access to special wisdom when it comes to personal health care?

Transnational networks offer an important resource for an ill Somali migrant, both practically and as a source of hope. At times, traveling back to the place of origin itself is perceived as therapeutic. Many Somali patients benefit from

some combination of biomedical and traditional healing practices as well as from transnational social support, particularly in cases of mental distress (also see Murphy and Mahalingam, 2004, 170). Of course, it is not always possible, or even desirable, that migrants travel to their countries of origin for treatment. Some aspects of traditional health care, such as Koranic healing in mosques, can be found in Finland and other Northern countries.

In any case, the healer most commonly encountered by Somali patients in the Northern resettlement country is the Western physician. What lessons can we draw from this comparative study regarding how interpersonal interactions among Somali patients and Finnish health-care professionals can be improved? Our findings suggest that mutual trust, together with sensitivity regarding each patient's unique cultural context and transnational migration paths (see Gushulak, 2005, 53), constitute key elements in a successful encounter between the Somali patient and the Finnish health-care provider. Illness explanations such as spirits, evil eye, and witchcraft fall outside the standard domain of Western doctors. Somali patients typically are silent about traditional illness explanations and transnational healing experiences and Western physicians do not normally show interest in nonbiomedical resources and sources of resiliency. Two-way information sharing among biomedicine practitioners and indigenous healers is rarely forthcoming (also see Madamombe, 2006, 11). Now that all patients, including the poor and

marginalized, are physically and virtually mobile, Western health-care providers need to approach the patient's lived world in a holistic manner with transnational imagination, appreciation, and augmentation.

References

- Ahmed, Abdullahi Mohamed. 1988. "Somali Traditional Healers: Role and Status." In *Proceedings of the Third International Congress of Somali Studies*, edited by Annarita Puglielli. Roma: Il Pensiero Scientifico. Pp. 240-247.
- Alitolppa-Niitamo, Anne. 2004. *The Ice Breakers: Somali-Speaking Youth in Metropolitan Helsinki, with a Focus on the Context of Formal Education*. Helsinki: Population Research Institute, Family Federation of Finland.
- Antoniotto, Albert. 1984. "Traditional Medicine in Somalia: An Anthropological Approach to the Concepts Concerning Disease." In *Proceedings of the Second International Congress of Somali Studies*, edited by Thomas Labahn. Hamburg: Helmut Buske Verlag. Pp.155-169.
- Dayib, Fatuma. 2005. "The Experiences and Perceptions of Somalis in Finnish Primary Health Care Services." In *The Problematics of Well-being: Experiences and Expectations of Migrants and New Finns in the Finnish Welfare State*, edited by Kris Clarke. Tampere: University of Tampere, Department of Social Policy and Social Work. Pp. 21-75.
- Degni, Filio. 2004. *The Social and Cultural Determinants of the Use of Contraception among Mar-*

ried Somali Women Living in Finland. Helsinki: STAKES Research Report 148.

Gissler, Mika; Maili Malin; and Petri Matveinen. 2006. *Maa-hanmuuttajat ja julkiset palvelut: Terveysthuollon palvelut ja sosiaalihuollon laitospalvelut [Immigrants and Public Services]*. Helsinki: STAKES.

Gushulak, Brian. 2005. "Globalization of Communicable Diseases." In *Health and Migration: Bridging the Gap*. [no editor] Geneva: International Organization for Migration. Pp. 51-53.

Koehn, Peter H., and Waldron, Sidney W. 1978. *Afocha: A Link Between Community and Administration in Harar, Ethiopia*. Foreign and Comparative Studies, African Series XXXI. Syracuse: Maxwell School of Citizenship and Public Affairs, Syracuse University.

Koehn, Peter H. 2004. "Global Politics and Multinational Health-care Encounters: Assessing the Role of Transnational Competence." *EcoHealth* 1, No. 1 (March):69-85.

Koehn, Peter H. 2005. "Medical Encounters in Finnish Reception Centres: Asylum-seeker and Clinician Perspectives." *Journal of Refugee Studies* 18 (1):47-75.

Koehn, Peter H. 2006a. "Health-care Outcomes in Ethnographically Discordant Medical Encounters: The Role of Physician Transnational Competence in Consultations with Asylum Seekers." *Journal of Immigrant and Minority Health* 8, No. 2 (April):137-147.

Koehn, Peter H. 2006b. "Transnational Migration, State Policy, and Local Clinician Treatment of Asylum Seekers and Resettled Mi-

grants: Comparative Perspectives on Reception-centre and Community Health-care Practice in Finland." *Global Social Policy* 6 (1):21-56.

Kraut, Alan M. 2006. "Bodies from Abroad: Immigration, Health, and Disease." In *A Companion to American Immigration*, edited by Reed Ueda. Oxford: Blackwell Publishers. Pp. 106-131.

Lacey, Marc. 2006. "The Signs Say Somaliland, But the World Says Somalia." *New York Times*, 5 June, p. A4.

Levitt, Peggy. 2001. *The Transnational Villagers*. Berkeley: University of California Press.

Lewis, I.M. 1998. *Saints and Somalis: Popular Islam in a Clan-based Society*. London: HAAN.

Madamombe, Itai. 2006. "Traditional Healers Boost Primary Health Care: Reaching Patients Missed by Modern Medicine." *Africa Renewal* (January):10-11, 21.

Murphy, Eleanor J., and Mahalingam, Ramaswami. 2004. "Transnational Ties and Mental Health of Caribbean Immigrants." *Journal of Immigrant Health* 6, No. 4 (October):167-177.

Olwig, Karen F. and Ninna N. Sorensen. 2002. "Mobile Livelihoods: Making a Living in the World." In *Work and Migration: Life and Livelihoods in a Globalizing World*, edited by Ninna N. Sorensen and Karen F. Olwig. London: Routledge. Pp. 1-19.

Omar, Ali Bashi. 2001. "Health Problems as the Consequences of the Absence of State Structures." In *Variations on the Theme of Somaliness, Proceedings of the EASS/SSIA International Congress of Somali Studies*, edited by

Muddle Suzanne Lilius. Turku: Centre for Continuing Education, Åbo Akademi University. Pp. 157-166.

Peutz, Nathalie. 2006. "Embarking on an Anthropology of Removal." *Current Anthropology* 47(2):217-241.

Pohjanpää, Kirsti; Paananen, Seppo; and Nieminen, Mauri. 2003. *Maahanmuuttajien elinolot 2002 [Immigrants' Living Conditions Survey 2002]*. Helsinki: Statistics Finland.

Portes, Alejandro. 2001. "Introduction: The Debates and Significance of Immigrant Transnationalism." *Global Networks* 1 (3):181-193.

Rousseau, Cecile; Said, Taher M.; Gagne, Marie-Josée; and Bibeau, Gilles. 1998.

"Between Myth and Madness: The Premigration Dream of Leaving among Young Somali Refugees." *Culture, Medicine and Psychiatry* 22:385-411.

Sainola-Rodriguez, Kirsti, and Koehn, Peter H. 2006. "The Mental-health Needs of Political-asylum Seekers and Resident Foreign Nationals in Finland: Patient Perspectives and Practitioner Recognition." *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti [Journal of Social Medicine]* 43:47-59.

Serkkola, Ari. 1994. *A Sick Man Is Advised by a Hundred: Pluralistic Control of Tuberculosis in Southern Somalia*. Kuopio: University of Kuopio, Department of Public Health.

Slikkerveer, Leendert J. 1990. *Plural Medical Systems in the Horn of Africa: The Legacy of 'Sheikh' Hippocrates*. London: Kegan Paul International.

Statistics Finland 20.9.2006. <http://pxweb2.stat.fi/database/Population/Population%20Structure/Population%20Structure.asp>

Tiilikainen, Marja. 2003a. *Arjen islam. Somalinaisten elämää Suomessa [Everyday Islam. The Life of Somali Women in Finland]*. Diss. Tampere: Vastapaino.

Tiilikainen, Marja. 2003b. "Somali Women and Daily Islam in the Diaspora." *Social Compass* 50 (1):59-69.

Tiilikainen, Marja. 2006. "Transnational Healing Practices: Some Considerations Based on Fieldwork in Northern Somalia." Paper presented at the 4th Biennial Conference of the European Network of Medical Anthropology at Home (MAAH), 16-16 March, Seili, Finland.

Yin, Xiao-huang, and Koehn, Peter H. 2006. "Immigrant Transnationals and U.S. Foreign Relations." In *A Companion to American Immigration*, edited by Reed Ueda. Oxford: Blackwell Publishers, 2006. Pp. 77-105.

Notes

1 Alejandro Portes (2001, 186) reserves the term "transnational" for activities on behalf of organized groups or networked individuals that "take place outside the pale of state regulation and control."

2 For some members of the Hmong community in St. Paul, Minnesota, for instance, "physicians have learned that the most expeditious way of getting a patient's permission for invasive procedures such as blood tests is to establish collaborative relationships with shamans. Both stand at the patient's bedside and support

each other's efforts" (Kraut, 2006, 126).

3 On the history of Somaliland and the 2001 referendum vote in favor of independence, see Lacey (2006).

4 A grant from the Fulbright New Century Scholars program supported Koehn's in-Finland study of Somali patients and their principal attending care providers. For a description of the research methods used in this project, see Koehn (2006b, 27-29). Tiilikainen's ongoing study explores transnational healing practices among Somali families. Her work is part of a wider research project "Changes in the Population, Changes in Distress – Challenges for Finnish Health Care," under the Health Services Research Programme (TERTTU) of the Academy of Finland.

5 For a similarly illuminating collaboration involving a political scientist and an anthropologist who had conducted independent research projects, see Koehn and Waldron (1978).

6 We recognize that an integrated study that focused on the same individuals in both contexts offers a superior research design. In the absence of such projects, however, linking work conducted independently with the broader base of Somali migrants encountered in Finland and in Somaliland provides valuable insights regarding the full complement of processes at work in transnational health care.

7 To compare the results presented here with the larger multinational data base, consult Koehn (2006a, 2005); Sainola-Rodriguez and Koehn (2006).

8 The nine reporting doctors showed less confidence in their own recommendations (56 per cent "confident" and 44 per cent "neither confident nor not confident").

9 The attending nurse rated seven of the patients as "effective" and the other three as "partly" effective.

10 Only one of the nine reporting doctors (11 per cent) was "confident" that Somali practices would be helpful.

11 As one Somali woman explained to Fatuma Dayib (2005, 57), "the patient is the one that is ill, not his culture."

12 Tiilikainen (2003a) also found that Somali women in Finland mix traditional and new illness explanations.

13 Only three patients (25 per cent) indicated that their nurse did not value Somali health-care beliefs and practices (also see Degni, 2004, 114).

14 The principal attending nurse showed greater awareness – half (4 out of 8 available cases) of them correctly identified the extent to which their patient combined (or did not combine) biomedical and traditional practices.

15 According to the Somali patients, nurses were almost as unlikely (67 per cent) to suggest an appropriate combination of biomedical and traditional practices (also see Dayib, 2005, 42).

16 The methodology used to determine individual TC scores is described in Koehn (2005, 53-55).

17 With the exception of chewing narcotic khat leaves – a serious problem throughout Somalia.

Sosiaalinen verkosto tukee maahanmuuttajaäidin yksinhuoltajuutta



Riikka Anttila ja Outi Rantala

Tiivistelmä

Maahanmuuttotutkimuksissa Suomessa yksinhuoltajuus on uusi aihealue. Kasvatustieteen pro gradu -työssä ”Lähellä ja kaukana; Sosiaalinen verkosto maahanmuuttajaäidin yksinhuoltajuudentukena” kuvailtiin maahanmuuttajaäitien sosiaalisia verkostoja, niiden merkitystä yksinhuoltajuuden tukena sekä verkostojen muutosta projektivuoden 2004–2005 aikana.

Tässä artikkelissa selvitetään maahanmuuttajaäitien sosiaalista verkostoa, sosiaalisen tuen merkitystä maahanmuuttajaäidin yksinhuoltajuudelle ja projektivuoden aikana tapahtunutta muutosta sosiaalisissa verkostoissa sekä tuessa.

Tapaustutkimuksen kohdeyhmä koostui neljästä Kosovosta Suomeen muuttaneesta albaanin naisesta, jotka olivat lastensa yksinhuoltajia. Naiset osallistuiivat Salossa ”Käsi käteen” -projektiin. Tutkielmassa tavoiteltiin maahanmuuttajanaisten oman äänen esille tuomista sekä vertailtiin seitsemän viranomaisen näkemyksiä äitien omiin kokemuksiin.

Albaaniäitien sosiaalisissa verkostoissa keskeisiä olivat sukulaisuus- ja perhesuhteet, maahan-

muuttoyksikön viranomaiset sekä projektissa mukana olleet toimijat. Albaaniäidit saivat verkostoiltaan emotionaalista, tiedollista ja materiaalista tukea. Lapset olivat äitien elämässä tärkeintä. Oman äidin ja lasten isoäidin puuttuminen arjesta korostui sekä äitien että viranomaisten haastatteluihin. Kaikilla oli tärkeitä albaaninystäviä, jotka antoivat sosiaalista tukea. Maahanmuuttoviranomaisten tuen merkitys tuli vahvasti esille sekä äitien että viranomaisten haastatteluihin.

Albaaniäitien suomalaisverkostot laajenivat projektivuoden aikana. Projektin kautta äidit saivat sekä emotionaalista että tiedollista ja materiaalista tukea. Viranomaiset korostivat suomalaiskontaktien merkitystä. Albaaniäidit pitivät projektin yhteisöllisyyden tunnetta tärkeänä. Projektin toimintamallien jatkuvuutta ja maahanmuuttajaäitien kasvatustehtävän tukemista pidettiin hyvin tarpeellisena.

Tutkimuksen taustaa

Maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot muodostavat useiden tutkimusten mukaan tärkeän osan maahanmuuttajan selviytymisestä uudessa yhteiskunnassa (Marjeta 1998). Maahanmuuttajien kotoutumisselvityksessä Marjeta (1998, 49) tuo esille naisten erityisvaikeudet. Naisten arki kiertyy usein kodin ympärille. Useiden tutkimus-

ten (Huttunen 2002, 328; Rapport & Dawson 1998, 7-9; Tiilikainen 2003, 64) mukaan koti merkitsee maahanmuuttajanaiselle arjen toistuvia rutiineja, tuttuja sosiaalisia vuorovaikutussuhteita ja muistoja. Alitolppa-Niitamo (2005, 39) toteaa, että maahanmuuttajaperheiden suurimpia haasteita ovat kielitaidottomuus sekä uuden yhteiskunnan tuntemuksen ja kontaktien puute. Maahanmuuttajanaisten elämästä puuttuu usein Suomessa toisten antama tuki. Oman äidin, naispuolisten sukulaisien tai ystävien puuttuessa äiti on usein yksin vastuussa lasten ja kodin hoidosta. (Tiilikainen 2003, 125, 203-204)

Uudessa ja vieraassa kulttuurissa oma vanhemmuus ja kasvatuseriaatteet muuttuvat. Erilaiset kasvatuskulttuurit kohtaavat päiväkodeissa ja kouluissa. (Alitolppa-Niitamo 2005, 45-46; Novitsky 2005, 81) Muutokset asettavat perheille uusia haasteita ja vastuuta. Maahanmuuttajien käsitykset lasten ja vanhempien välisistä suhteista, vastuusta ja työnjaosta, sekä viranomaisten ja vanhempien välisistä rooleista saattavat olla erilaisia kuin kantaväestöllä (Novitsky 2005, 72). Perherakenteiden murtuminen näkyy Alitolppa-Niitamom ja Abdullahin (2001, 144) mukaan perheiden pienenemisenä. Perheitä hajoaa ja niitä muodostetaan uudelleen, perheisiin saattaa liittyä uusia sukulaisverkostoihin

Riikka Anttila, kasvatustieteen yo, sosiaalikasvattaja. Outi Rantala, KM, sosiaalialan ohjaaja.

kuuluvia jäseniä. Maahanmuuttotutkimuksen piirissä Suomessakin on viime vuosina alettu keskustella transnationaaleista verkostoista ja diasporasta (Tiilikainen 2003, 10-18).

Alitolppa-Niitamon sekä -Abdullahin (2001, 138-139, 144) mukaan kotimaan vaihtaminen ja koko sosiokulttuurisen ympäristön muuttuminen ovat haaste perheen sisäiselle dynamiikalle. Joissakin perheissä nämä muutokset ylittävät perheen hallintakyvyn. Tällöin perheen yhtenäisyys heikkenee ja sisäiset roolit muuttuvat. Kulttuurinmuutos sekä aiemmat elämäkokemukset saattavat horjuttaa maahanmuuttajaperhettä niin, että puoliset ajautuvat eroon (Puusaari 1998, 26-28).

Suomessa tutkimus maahanmuuttajien avioeroista ja yksinhuoltajuudesta on vähäistä. Monikulttuurisia avioliittoja on tutkittu enemmän (ks. esim. Heikkilä 2005; Leinonen 2003). Monikulttuuristen liittojen yleistyessä myös avioerojen määrä on kasvanut vuodesta 1991 eteenpäin. Heikkilä (2005, 28) toteaa Tilastokeskuksen tietoihin (2004) viitaten, että keskimääräinen eronneisuusluku on selvästi suurempi monikulttuurisissa avioliitoissa kuin liitoissa, joissa kumpikin puolisoista on syntynyt Suomessa. Tilastojen mukaan suomalais-ulkomaalaisten liittojen lisäksi myös kahden ulkomaalaisen avioliitto on Suomessa riskialttiimpi erolle kuin kahden suomalaisen liitto (Heikkilä 2005, 28).

Yksinhuoltajia Suomessa on vuonna 2004 ollut yli 184 000, joista laaja enemmistö (156 235) on äitejä. Yksinhuoltajaperheistä, joissa on äiti ja lapsia, ulkomaalaisten osuus on 4672. Ulkomaalaisten yksinhuoltajien määrä on kuitenkin kymmenessä vuodessa lisääntynyt huomattavasti. Vuonna 1990 heitä oli noin 500 (kuvio 1), nyt jo yli 4600 (kuvio 2). (Väestö- ja kuolemansytilastot 1990, 1995, 2003, 2004).

Yksinhuoltajuus ei ole kokonaan Suomessa tapahtuneiden avioerojen seurausta, vaan Suomeen muuttaa myös yksinhuoltajaitejä (Heikkilä 2005, 28).

Salon maahanmuuttoyksikössä suunniteltiin Käsi käteen -projektia syksyllä 2003 yksinhuoltajia varten. Käsi käteen oli pilotti- ja kirjoitustaidottomia. (Projektin hankesuunnitelma 2003) Projektin valittiin albaaninaisia, jotka olivat saapuneet maahan kokonaisten perheiden jäseninä. Erottuaan naiset olivat jääneet yksin huolehtimaan alaikäisistä lapsistaan. Projektin kohderyhmänä oli alussa viisi perhettä, joissa äiti oli yksinhuoltajana. Perheissä oli yhteensä 27 alaikäistä lasta. (Projektin hankesuunnitelma 2003)

Hankkeen tavoitteena oli yksinhuoltajaperheiden syrjäytymisen ehkäiseminen ja mahdollisten lastensuojelullisten toimenpiteiden torjuminen (Projektin väliraportti 2004). Syrjäytymisvaarassa oleville albaaninaisille sekä heidän alaikäisille lapsilleen etsittiin toimivia ratkaisumalleja. Käsi käteen -projektin hankesuunnitelman (2003) mukaan projektissa pyrittiin edistämään kotoutumisen onnistumista tukemalla perheiden omia vahvuuksia ja voimavaroja. Jokaiselle maahanmuuttajanaisel-

le tehtiin oma yksilöllinen suunnitelma. Albaanikulttuurinerityistarpeet ja niiden huomioon ottaminen olivat toiminnan lähtökohtana.

Teorettinen tausta, aineisto ja menetelmät

Tämän artikkelin tavoitteena on kuvailla Käsi käteen -projektissa olleiden yksinhuoltajaäitien sosiaalisia verkostoja, sosiaalisen tuen merkitystä sekä vuoden varrella tapahtuvaa muutosta. Klefbeck ja Marklund (1990) ovat jakaneet yksilön sosiaalisen verkoston neljään kenttään tai lohkokoon, johon kuuluvat perhe ja sukulaiset, koulun ja työpaikan suhteet, ystävät ja naapurit sekä ammattiauttajat. Näistä lohkoista perhe, suku sekä ystävät ja naapurit kuuluvat Bronfenbrennerin (1979) jaottelun mukaisesti informaalille tasolle ja viranomaiset formaalille tasolle. Formaalille viranomaissektorille sijoittuvat myös projektin jäsenet ja työntekijät.

Sosiaalista tukea määrittelemme Housen jaottelun mukaisesti eri osa-alueisiin. Housen, Landisin ja Umbersonin (1988, 540-545) mukaan tuki voi olla emotionaalista huolenpitoa, tiedollista, käytännöllistä tai materiaalista apua sekä arvostusta. Emotionaalinen tuki sisältää arvostusta, kiintymystä, luottamusta, huolenpitoa, sekä kuuntelua (House ym. 1988; Pelkonen 1994, 39; Peltonen 1994, 5). Housen ym. (1988) mukaan sosiaalinen tuki on yksilön tietoisuutta ihmisistä, joilta voi saada erilaista tukea. Tiedollinen tuki on neuvoja, ehdotuksia ja ohjeita. Materiaalinen tuki sisältää käytännöllistä apua, rahaa, työtä ja aikaa. (Pelkonen 1994, 39; Peltonen 1994, 5.) Tässä työssä mielen-

kiintomme kohdentuu erityisesti emotionaalisen tuen osa-alueeseen, mutta tarkastelemme myös tiedollista ja materiaalista tukea.

Granovetter (1983, 1995) jakaa sosiaaliset verkostot ”vahvoihin siteisiin” sekä ”heikkoihin siteisiin”. Tämän jaottelun kautta voimme erotella albaaniäitien sosiaaliseen verkostoon kuuluvien ja tukea antavien tahojen merkityksen heidän arjessaan. Vahvojen siteiden toimintaa kuvaa tiivis yhteydenpito, emotionaalinen läheisyys sekä molemminpuolinen luottamus. Vahvoja siteitä pidetään tärkeinä sosiaalisen tuen lähteinä ihmisen jokapäiväisessä elämässä, sillä ne tukevat yksilöä erilaisissa elämäntilanteissa. Vahvojen siteiden merkitys korostuu erityisesti stressaavissa elämäntilanteissa, koska niiden kautta yksilölle virtaa monenlaista sosiaalista tukea. (Kortteinen & Tuomikoski 1998, 69; Suutari 2002, 42)

Vahvat siteet ovat emotionaalisia suhteita, jotka ovat läheisiä ja vastavuoroisia ja joiden vaalimiseen käytetään yleensä paljon aikaa. Vahvoja siteitä voivat olla suhteet lapsuuden perheisiin, ystäviin ja sukulaisiin. Vahvat siteet luovat perusturvallisuutta yksilön elämään. Ne toimivat parhaiten jo olemassa olevien resurssien käyttöönottamisessa ja säilyttämisessä. Toisaalta ne voivat vaatia yksilöltä tiukkaa omistautumista, jolloin niistä voi tulla kontrolloivia kahleita. (Granovetter 1995, 158; Cotterell 1996, Suutari 2002, 41-42; Pehkonen 2004, 48)

Pehkonen (2004, 50) olettaa, että sosiaalisten siteiden vahvuudet voivat muuttua yksilön elämässä. Siteisiin liittyy tietty jännite, jolloin ne eivät ole vakaita. Vahvojen

siteiden merkitys voi muuttua elämän aikana. Sosiaalisilla suhteilla voi sekä liittyä yhteen että erota. Pehkonen toteaa myös, että muuttoliikkeen seurauksena sosiaalinen verkosto ei ole enää sidoksissa pelkästään maantieteellisesti yhteen paikkaan. Ihmissuhteet voivat kehittyä vahvoiksi ihmisen elämän eri osa-alueilla, ei vain esimerkiksi perheen kautta. (Pehkonen 2004, 51) Tässä tutkielmassa siteiden maantieteellinen välimatka korostuu kohderyhmän maahanmuuttajuuden vuoksi.

Granovetterin (1983, 201-202) jaottelun mukaisesti vahvojen siteiden lisäksi sosiaalisiin verkostoihin voi kuulua heikkoja siteitä, jotka ovat satunnaisia lähipiirin ulkopuolelle ulottuvia kontakteja. Heikkojen siteiden intensiteetti on vahvoja alhaisempi. Ihmiset, joihin niiden kautta kiinnitytään, jäävät suhteellisen etäisiksi tuttaviksi. Heikot siteet ovat ensisijaisesti siltoja yksilön ja uusien ihmisten ja mahdollisuuksien välillä. Niiden tärkeimpänä tehtävänä on avata yksilölle pääsy resurssihin, jotka jäävät lähiverkoston ulottumattomiin, tarkentaa Suutari (2002, 42). Heikot sosiaaliset siteet sopivat ensisijaisesti uusien resurssien tavoittamiseen (Granovetter 1983, 1995). Etäisempi ja harvemmin yhteyttä pitävä toimintatapa on heikoille siteille ominaista. Paradoksaalista on, että juuri heikot siteet ovat tärkeitä sosiaalisten verkostojen välisiä informaatiokanavia. Niihin sitoutuminen ei ole niin velvoittavaa, mutta niiden merkitys on tärkeä pienryhmien yhdistäjänä sekä informaation levittämisen väylinä. Vahvat siteet integroivat jäsenensä ryhmään, kun taas

heikot siteet yhteiskuntaan. (Pehkonen 2004, 48)

Pro gradu -tutkielmamme empiirinen aineisto muodostui albaaniäideille ja projektiin liittyville viranomaisille tehdyistä teema-haastatteluista sekä osallistuvaan observointiin perustuvista kenttäpäiväkirjoista. Viranomaishaastattelujen tavoitteena oli saada vertailunäkökulmaa heidän näkemyksistään siitä, mikä oli sosiaalisten verkostojen merkitys äideille ja miten verkostot olivat mahdollisesti muuttuneet projektivuoden aikana. Aineistonkeruussa lähdimme liikkeelle tammikuun 2004, jolloin projekti käynnistyi. Helmikuussa olimme mukana aloitustilaisuudessa, jossa paikalla olivat albaaniäidit, kaikki projektin työntekijät sekä työministeriön edustajat. Tämän jälkeen osallistuimme projektin ryhmäkokouksiin säännöllisesti noin kaksi päivää kuukaudessa, yhteensä 16 kertaa. Puhelinkeskusteluja oli lisäksi kolme. Osallistuvasta havainnointiamme pidimme tarkkaa päiväkirjaa, johon kirjassimme muistiinpanoja päivän tapahtumista, keskusteluista ja omista havainnoistamme sekä tutkijan roolista. Jokaisesta havainnointipäivästä kirjoitimme molemmat omat muistiinpanot. Muistiinpanoja oli yhteensä 93 tietokoneella kirjoitettua liuskaa.

Albaaniäitien haastattelut toteutettiin tammi-maaliskuun 2005 aikana. Haastatteluista puolet tehtiin heidän kodeissaan, yksi projektin toimitiloissa ja yksi Salon kirjastokahvilan kabinettihuoneessa. Haastattelut saivat itse päättää haastattelupaikasta ja ajankohdasta. Haastattelutilanteet olivat vapaaehtoisia ja keskustelunomai-

sia, ja niissä painottuivat kunkin yksilön elämän kannalta merkityksellisimmät teema-alueet. Suomen kieli vaati välillä tarkennusta, ja erityisesti aikamuotojen puutteellinen käyttö aiheutti ajoittain epäselvyyttä. Ilman aiempaa tutustumista kohderyhmään ja heidän elämäntilanteeseensa haastattelujen ymmärtäminen olisi ollut hankalampaa. Pystyimme tarvittaessa esittämään tarkentavia lisäkysymyksiä kontekstin ollessa entuudestaan tuttu. Olimme myös vuoden varrella tottuneet kommunikoimaan heidän kanssaan lyhyitä lauseita ja selventäviä esimerkkejä käyttämällä. Verkostokarttojen piirtäminen haastattelujen aikana helpotti ymmärtämistä. Nauhoitimme haastattelut, jotta myöhempi aineiston analyysi olisi mahdollisimman tarkkaa. Keskimääräinen haastattelu-aika oli 74 minuuttia. Nauhat litteroitiin sanatarkasti. Äitien osittain puutteellinen sanavarasto täydentyi muulla oheisviestinnällä.

Haastattelimme projektiin liittyvää seitsemää viranomaista kevään 2005 aikana. Projektin toimintaa pääasiallisesti ohjannutta virikeohjaajaa haastattelimme kentällä kerran jo keväällä 2004. Haastateltavina olivat projektin kaksi virikeohjaajaa, projekti-koordinaattori, maahanmuuttoyksikön sosiaalityöntekijä, kielenopettaja, työvoimaviranomainen sekä yhteistyökonsultti. Nauhoitimme ja litteroimme viranomaishaastattelut sanatarkasti. Haastattelujen keskimääräinen pituus oli 74 minuuttia. Haastattelut toteutettiin eri paikoissa haastateltavien toiveiden mukaan. Kuusi haastattelua tehtiin haastateltavien työpaikoilla, yksi haastatelta-

van kotona ja yksi Salon kirjaston kabinetihuoneessa. Tutkimuksessa halusimme tietoa maahanmuuttajaäitien kokemusten lisäksi siitä, kuinka yhteneviä asiakkaiden ja viranomaisten käsitykset ovat, joten kohdistimme heille identtisiä kysymyksiä. Työjärjestyksessämme pääpaino oli albaaniäitien haastatteluissa. Viranomaishaastattelut täydensivät niitä tuoden myös formaalin tason vertailunäkökulmaa.

Tulokset:

Sosiaalisen verkoston rakenne

Olemme koonneet äitien yksilöhaastatteluista ja henkilökohtaisista verkostokartoista kaksi ympyrädiagrammia. Ensimmäinen ympyrädiagrammi (kuvio 3) on koottu projektin alkuvaiheessa piirrettyistä verkostokartoista ja toinen (kuvio 4) projektin loppuvaiheessa äitien haastatteluista sekä uudelleen piirtämistä verkostokartoista. Albaaniäitien sosiaalista verkostoa kuvaavassa diagrammissa keskiössä on albaaniäiti. Tutkielmassa mukana olleet neljän albaaniäitiä olivat 29-45 vuotiaita. Kaikilla äideillä oli kolmesta neljään lasta.

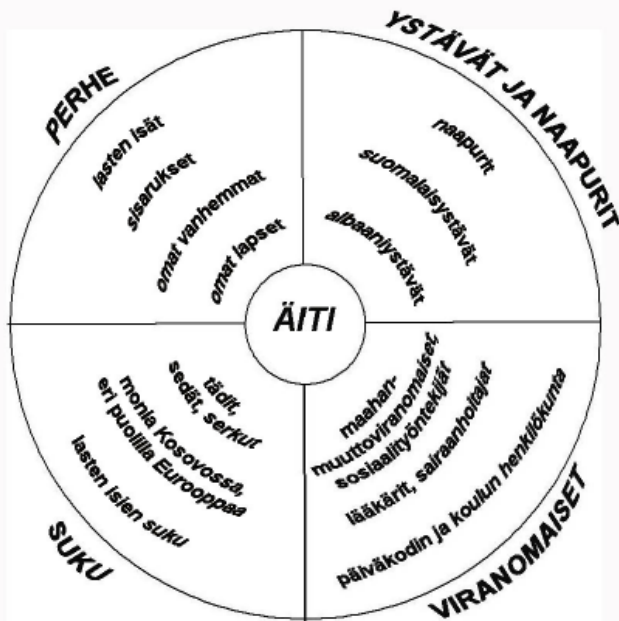
Informaalin osan muodostavat perheen, sukulaisten, ystävien sekä naapureiden lohkot. Perhesektorille kuuluvat äitien omat lapset, omat vanhemmat ja sisarukset sekä lasten isät. Sukulohkolle sijoituvat muut sukulaiset, kuten sedät, tädit ja serkut, sekä lasten isien suvut. Ystävien ja naapurien sektori koostuu albaaniystävistä, suomalaisystävistä ja naapureista. Formaalin viranomaissektorilla ovat projektissa mukana olleet, maahanmuuttoyksikön viranomaiset,

terveydenhuoltohenkilöstö sekä päiväkodin ja koulun henkilökunta. Kuviossa äideille merkityksellisimmät ja läheisimmät kontaktit sijoittuvat lähimmäksi ympyrän keskiötä, äitiä.

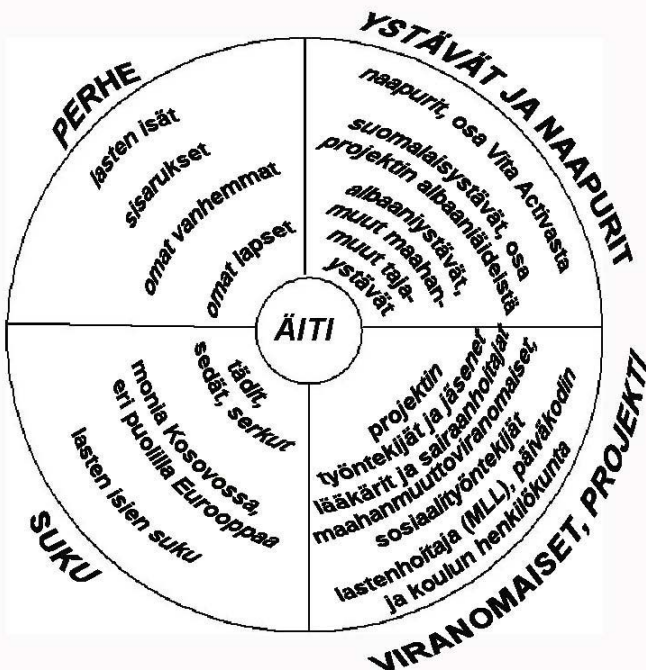
Ympyrädiagrammit eroavat toisistaan projektin alku- ja loppuvaiheessa siten, että osa projektin työntekijöistä ja jäsenistä on siirtynyt formaalilta viranomaissektorilta informaaliselle ystävien ja naapurit-sektorille.

Tulokset olivat keskenään lähes yhdensuuntaisia. Albaaniäidit toivat itse esille enemmän informaalin tason suhteitaan, kun taas viranomaiset huomioivat monipuolisemmin formaalin tason kontaktit. Kenttäpäiväkirjamerkinnoissa eivät korostuneet sukulaisuussuhteet, vaan painotus kohdentui kentällä havainnoituihin tilanteisiin ja siellä tapahtuviin kontakteihin. Projekti toi albaaniäitien verkostoihin uuden osa-alueen. Sekä projektin työntekijät että Vita Activan ryhmäläiset tulivat osaksi äitien verkostoja. Osa Vita Activan ryhmäläisistä siirtyi vuoden aikana myös äitien verkostojen informaaliselle puolelle.

”Mun mielestä on nää verkostot, et on näit ihmisii, joilta he voi kysyä. Ja sit he saa siit semmost, et he voi, et heidät hyväksytään johonkin ryhmään. He saa siit semmost, et me ollaan myöskin yks jäsen täs porukas. Mun mielestä olis tärkeä, et olis näit ihmisii edelleenkin, jotka pitäis yhteyttä heihin. Ihan näit tavallisiiki ihmisii, et ei pelkästään, et tietysti se, et on tää maahanmuuttajatoimisto ja nää palvelut siel, et tottakai se on tärkeä. Mut ihan yhtä tärkeä on se, et on ihan arkielämäs näit ihmisii, jotka pitävät yhteyttä, etteivät he



Kuvio 3. Yhteenveto albaaniäitien sosiaalisista verkostoista projektin alkuvaiheessa.



Kuvio 4. Yhteenveto albaaniäitien sosiaalisista verkostoista projektin loppuvaiheessa.

jää sinne yksin olemaan.” (Viranomainen 1)

Sosiaalinen tuki

Albaaniäidit saivat verkostoiltaan sekä emotionaalista että tiedollista ja materiaalista tukea. Sukulaisuus- ja perhesuhteet olivat keskeisiä. Emotionaalinen tuki näkyi huolenpitona, keskusteluna ja kuunteluna, kiintymyksenä, yhdessäolona ja yhteisöllisyytenä. Lapset olivat äitien elämässä tärkeitä ja heidän selviytymisestään kannettiin huolta. Omat lapset antoivat emotionaalista tukea sekä äitien että viranomaisien mukaan osoittamalla kiintymystään ja arvostustaan äideilleen. Lapset auttoivat kotitöissä ja tulkkauksessa. ”(Huokaus)...lapset, vain minä sanon, kiitos lapsille paljon... tämä on mun kaikki.” (Äiti 4)

”Yksinhooltajuus on, sen ympärillä se pyöri koko ajan, että se oli niinku se keskeinen asia ja lähtökohta, mikä heillä oli, että kyl sen ihan selvästi huomasi... et he on nimenomaan yksinhooltajia. Ja lapsista heil oli kova huoli. Ja... tunsivat vastuuta koko ajan lapsista ja et lapset oli ensimmäinen puheaihe melkein, mistä se lähti liikkeelle. Että tuota niin enemmän he piti niinku lasten etua esillä aina kuin itteensä.” (Viranomainen 3)

Sukulaisuussuhteet olivat maahanmuuton seurauksena katkenneet päivittäisestä arjesta ja välimatkat olivat pidentyneet. Albaaniäidit ikävöivät ja kaipasivat läheisiään. Erityisesti oman äidin ja lasten isoäidin puuttuminen tuli esille sekä äitien että viranomaisien haastatteluissa. Kenttäpäiväkirjojen havainnot olivat samansuuntaisia. Oman äidin puuttuminen näkyi kasvatustuen puutteena.

Sekä äitien että viranomaisten mukaan osa äideistä sai kasvatustukea lastensa isiltä, osa taas ei. Osalle äideistä entinen aviomies oli kahle ja elämää vaikeuttava tekijä, osalle taas tuen antaja sekä emotionaalisisella että materiaalisella tasolla.

”Se on tosi vaikee. Joskus minä olen surullinen, eilen minä puhuin minun äiti kanssa... sitten minä olen, minä ajattelen äiti, minä itken ja itken... oikeesti se ei kukaan ole sama sinulle kuin äiti. Ei ole lapsi, ei ole kukaan. Minä tykkään minun lapset oikeesti paljon, ja vielä minä tykkään minun äiti.” (Äiti 1)

”Se on toinen maassa ja minä tule tänne ja lapsilla ei ole kukaan sukulaiset, ei ole mummo, ei ole kukaan, ja lapset... Nyt me olemme laiva Saaran kanssa ja minä, Anni ja Toini. Me olemme sinne. Sitten lapset oli ihan hyvä ja hän kysy äiti onko hän ole meidän mummu... Joo ja minä sano joo se on, ja hän joka päivä, ei ole yksi päivä, ei unohda, ei ikinä unohda. Äiti, milloin se tulee... hän ole meidän mummo. Se tarvitsee mummo... Ja hän sanoo äiti sano milloin hän tulee tänne, meidän (oma) mummo. Minä sanon, Jumala tietää. Sitten minulle heti surullinen ja itkee...” (Äiti 1)

Albaaniäitien haastattelujen mukaan kaikilla oli ystävyssuhteita muihin albaaneihin. Näitä ystävyssuhteita he pitivät tärkeinä yhteisöllisyyden ja arvostamisen ilmentyminä. Vastaavasti osa albaaniäideistä koki muiden albaanien arvostuksen puutetta avioeron tapahduttua. Viranomaisten haastattelutulokset poikkesivat albaaniäitien haastattelutuloksista, sillä viranomaisten mielestä albaaniäideillä ei ollut verkostoissaan

muuta kuin sukulaisuussuhteiden tai projektin myötä syntyneitä albaanikontakteja.

Osalla albaaniäideistä oli joitakin suomalaisystäviä jo ennen projektia. Tämä tuli esille sekä äitien että viranomaisten haastatteluisa. Näissäkin ystävyssuhteissa kuuntelu- ja keskusteluapu oli tärkeää. Suomalaisystävät auttoivat äitejä myös tiedollisella ja materiaalisella tasolla tavaralahjoitukseen sekä suomen kieltä opettamalla. Sekä äitien että viranomaisten haastatteluisa mainittiin joitakin kontakteja naapureihin.

Formaalilla tasolla sosiaalisen tuen keskiössä oli maahanmuutto-toimisto ja sen viranomaiset. Tuki oli konkreettista auttamista ja neuvomista tiedollisella tasolla, mutta myös emotionaalista tukea, kuten kuuntelemista ja keskusteluapua. Sosiaalietuudet, tulkkipalvelut ja muut käytännön asiat järjestäytyivät maahanmuuttotoimiston kautta. Sosiaalityöntekijän merkitys oli viranomaisten mielestä keskeinen. Maahanmuuttoviranomaisten merkitys tuli vahvasti esille sekä äitien että viranomaisten haastatteluisa. Muuta formaalia tukea albaaniäidit saavat terveydenhuoltohenkilökunnalta sekä koululta ja päiväkodilta. Tiedollinen tuki korostui näissä vuorovaikutussuhteissa. Yksittäistapauksissa äidit olivat saaneet myös emotionaalista tukea. Albaaniäidit toivat lääkäreiden rohkaisun ja keskusteluavun esille, viranomaiset eivät.

”Minä löydän projektissa ystävät, sydämestään ystävät... minä puhun suomalainen. Minä löydän mun ystävät kuin mun perhe, kuin mun sisko, kuin mun veli, kuin mun, en tiedä, kuin mun äiti... Ja kun mun sisko puhuu jotain, minä

puhu tämä projektin naiset kaikki. Ja minä en ikinä, kun minä vain kuin kuollut, minä unohdan kaikki tämä projektin asiat.” (Äiti 4)

Projektin myötä suomalaisverkostot laajentuivat sekä äitien että viranomaisten mielestä. Viranomaiset korostivat suomalaiskontaktien merkitystä. Albaaniäidit itse pitivät projektin tuomaa yhteisöllisyyden tunnetta, arvostusta, kuuntelua ja keskustelua, kyläilyä ja huumoria tärkeinä. He totesivat, että osa Vita Activan ihmisistä sekä projektin työntekijöistä ovat kuin mummoja heidän lapsilleen. Tällöin formaalilla tasolla alkaneet kontaktit olivat syventyneet informaaliselle tasolle arjen vuorovaikutussuhteiksi. Osa projektin albaaniäitien keskeisestä vuorovaikutuksesta oli siirtynyt arjen tasolle, projektin ulkopuolella tapahtuvaksi toiminnaksi sekä emotionaaliseksi että tiedolliseksi ja materiaaliseksi tueksi. Äidit tukivat tällöin toistensa kasvatustehtävää hoitamalla toistensa lapsia, avustamalla rahallisesti sekä kuunnellen ja keskustellen huolitaan omalla äidinkielellään.

Projektin myötä tärkeiksi formaalin tason tuenantajiksi tulivat projektin työntekijät ja muut projektin jäsenet. Sekä äitien että viranomaisten haastatteluisa ja kenttäpäiväkirjamerkinnoissä toistuivat yhteisöllisyyden tunnusmerkit, kuten kyläilyt, huumori, keskustelu ja kuuntelu sekä molemminpuoliset arvostuksen osoitukset. Projektin kautta äidit saivat tukea kasvatukselleen niin emotionaalisisella kuin materiaalisella ja tiedollisellakin tasolla. Suomen kielen taidon kehittämisen oli projektin keskeisintä tiedollista tukea. Lisäksi suomalais-

set neuvoivat asiapapereihin ja arjen tilanteisiin liittyvissä asioissa. Projektin työntekijät kokivat olleensa tärkeitä emotionaalisen tuen antajia kuunnellessaan ja keskustellessaan luottamuksellisesti. Osittain projektin toiminnassa ilmeni albaaniäitien keskinäistä arvostuksen puutetta ja emotionaalista etäisyyttä.

”Mun mielestä täytyis näis projekteissa enemmän ehkä kiinnittää huomiota siihen, et miten tukea näitä äitejä just näitten lasten suhteen. Et se on aika iso urakka, et kun nääkin on yksinhuoltajia, et he vastaa siit kaikesta. Et heill ei oo omassa kulttuurissaan sitä perinnettä, et he joutuu vastaamaan kaikista kodin ulkopuolisista asioista, et se on jo pelkästään iso muutos. Sit vieraan kulttuurin keskellä se on iso muutos ja sitten se, et se on ollut aika iso homma opettaa lapsillensa, et kun on monessa asiassa itekin epävarma, et kuinka täällä pitää mennä.” (Viranomainen 1)

Muutos

”Ennen projektia ei ollut ketään, minä yksin ja minä puhun paljon itse.” (Äiti 1)

”...Kun mä näin sen, et se tukiverkko, mikä heill oli ympärillä, niin se olis ollu se aviopuoliso ja ne lapset ja se ihan lähisukulaiset, mitä siin on. Ja kun se alko vähitellen murenemaan elikkä se mies poistu kuvioista. No kun se poistu kuvioista, sen jälkeen poistu ne kuvioista, ne perheet, joissa on isä ja äiti. Niin siihen ei jääny ketään. Ne jäi ihan yksin. Se oli just, et ne on ollu semmosess vaaramomentis syrjäytyä.” (Viranomainen 4)

Projektin toi albaaniäitien elämään muutosta sekä sosiaalisten verkostojen että sosiaalisen tuen

osa-alueilla. Albaaniäitien sosiaaliset verkostot laajenivat projektivuoden aikana. Äitien keskinäinen verkostoituminen, Vita Activan eläkeläisryhmä, muut maahanmuuttajat sekä projektin työntekijät tulivat osaksi äitien verkostoja. Uusista ihmissuhteistaan äidit saivat vuoden kuluessa sekä emotionaalista että tiedollista ja materiaalista tukea; näistä emotionaalinen tuki oli selvästi heille merkityksellisintä. Projektin yhteisöllisyys oli äideille arvokasta. Isovanhemmuuden tuki koettiin tärkeäksi kasvatuksen tukijaksi. Äitien vertaistuki oli keskustelua ja kuunteluyhteyttä omalla äidinkielellä. Osa äideistä sai toisiltaan myös käytännön apua kotitöihinsä ja lastensa kasvatukseen.

”Tämä projekti oli oikein. Joka päivä jotain uusi, uusi, jotain uusi asia...Tämä on aina hauska, kun olimme siellä. Aina jotain uusi, kuuntelemme tai teemme siellä. Kun Saara halua, teemme ruokaa...Me puhumme paljon ja teemme vitsi, me nauramme koko ajan siellä.” (Äiti 4)

”Vain minä ajattele, nyt ensimmäinen kerta minä olen vähän parempi ja lapset menee hyvin. Tämä on mun kaikki rakas.” (Äiti 4)

”Minulla on oikeesti ihan hyvä... Minä haluan (äänenpaino), minä haluan oppia, ensimmäinen kerta minun elämä minä haluan kirjoittaa ja lukea. Ja tämä on tärkeää. Tarvitsee...lapset, minä en osaa omat lapset auttaa, se on... sitten minä osaan.” (Äiti 1) Muutos näkyi äitien reipastumisena, itsetunnon kohoamisena sekä arjessa selviytymisen helpottumisena. Sekä äitien, viranomaisten että kenttähavaintojen mukaan äitien suomenkielen taito kehittyi sel-

västi. Viranomaiset totesivat naisten voimaantuneen ja esimerkiksi sosiaalityöntekijän tarpeen vähentyneen. Viranomaiset näkivät projektin antaneen naisille mahdollisuuden: heidät kohdattiin aidosti yksilöinä. Albaaninaiset kertoivat projektin tuoneen heidän elämäänsä toiveita, suunnitelmia ja myönteistä asennoitumista tulevaisuuteen. Tulevaisuus tuntui mahdollisuudelta. Projektin jatkuvuutta toivottiin. Muutos oli vasta alkanut.

”Mä nään sit tässä vaiheessa, kun nää naiset on voimistuneet, niin nyt heitä ei enää uhkaa mikään, et ei ei mikään ulkopuolinen, et hei näit lapsii ei näin kuulu kasvattaa...et nyt he ottaa sen positiivisena, koska se kotoutuminen on vihdoon ja viimein onnistunu, perustukset on luotu. He pystyy myös keskustelemaan siitä et hei, mitä tän lapsen kans, kun se teki näin ja näin, pelkäämättä et lapsi viedään pois.” (Viranomainen 7)

Tarkastelua

Lapset olivat äitien elämässä tärkeitä. Arjessa selviytyminen ja sosiaalinen tuki peilautuivat toistuvasti tulosten eri osioissa lasten ja kasvatustehtävän kautta. Äidit totesivat ajoittain omat voimavaransa riittämättömiksi kasvatustehtävässä. Viranomaiset korostivat yksinhuoltajuuden tukemisen tärkeyttä. Tutkielmamme albaaninaisilta puuttui usein Suomesa toisten antama tuki. Tämä tulos on samansuuntainen Tiilikaisen (2003), Soskolnen (2001) sekä Cairneyn ym. (2003) tutkimusten kanssa. Erityisesti oman äitinsä tukea he olivat usein kaivanneet yksinäisyyteensä. Bronfenbrennerin ekologisen teorian mukaisesti so-

siaalinen verkosto on tärkeä vanhemman kasvatustehtävän tukena.

Tutkimuksemme tulokset osoittivat, että maahanmuuttajataustaisia yksinhuoltajaitejä on tarpeellista tukea lasten kasvatuksessa. Ekologinen siirtymä vaikuttaa naisena ja äitinä toimimisen resursseihin, jolloin kasvatustehtävä vaikeutuu. Kasvatuskulttuuri saattaa olla vahva, mutta naiset eivät kykene kasvattamaan lapsiaan uudessa kulttuurikontekstissaan totutulla tavalla. Maahanmuuttajainaisia tulisi auttaa löytämään itse oman naiseutensa ja äitiytensä vahvuudet. Albaaniäitien keskinäisen vertaistuen merkitys oli tärkeä naisille. Hernández-Plaza ym. (2004) totesivat maahanmuuttajien saavan informaaleilta verkostoiltaan parhaimman sosiaalisen tuen. Formaali tuki voidaan kokea etäiseksi ja vieraaksi. Maahanmuuttajavanhempien kasvatustehtävän tukeminen asettaa haasteita esimerkiksi päiväkodin ja koulun henkilökunnalle.

Yhteisöllisyys on albaanikulttuurin ydin. Kulttuuri on voimakkaasti perhettä ja sukulaisuussuhteita vaalivaa. Albaaniäidit olivat kiinnittyneet vahvoihin siteihin omaan perheeseensä ja sukuunsa. Oma suku, kulttuuri ja kasvatusta sekä elämäkokemukset olivat äitien vahvuuden juuret. Sota ja maahanmuutto erottivat naiset ja heidän perheensä yhteisöllisestä kulttuurista. Raskas elämäntilanne ja suuri ekologinen siirtymä makrotason rajanylityksineen vaikutti perheen sisäisiin rooleihin ja selviytymiseen. Albaani-perheet ajautuivat eroon ja äideistä tuli lastensa yksinhuoltajia. Avioerotutkimukset (Lee 2005; Darvishpour 2003; Alitolppa-Niitamo

2002; Akpınar 1998) ovat osoittaneet, että perheiden sisäisten roolien muutos on eräs merkittävä syy maahanmuuttajien avioeroihin. Perhe mikrosysteeminä on perinteinen ekologisen teorian tarkastelukulma, ja perheen merkitys yksilön tukena on tärkeä. Albaaniäitien elämän yhteisöllisyydestä ja perheestä ei eron jälkeen ollut arjessa läsnä muita kuin heidän lapsensa.

Käsi käteen -projektissa mukana olleet viranomaiset näkivät mahdollisuuden vahvistaa albaaniäitien arjessa jaksamista heille yksilöllisesti suunnitellulla projektilla. Projekti oli viranomaislähtöinen, mutta sen sisältö muotoutui kohderyhmän tarpeista. Projekti on ollut yksi tärkeä osa albaaniäitien sosiaalista verkostoa. Projekti on tuonut albaaniäitien elämään muutoksen. Muutos on ollut nähtävissä kentällä sekä naisten olemuksessa, toiminnassa että kielitaidossa. Sosiaaliset verkostot laajenivat uusien ihmiskontaktien myötä. Mitä tapahtui, mikä oli sosiaalisen tuen merkitys tässä muutoksessa? Miten albaaniäitien saama sosiaalinen tuki muuttui?

Albaaninaiset kertoivat haastatteluissaan, että projektin parasta antia olivat kyläilyt, yhteiset ruokailuhetket, keskustelut ja yhteisöllisyyden tunne. Uudet ihmissuhteet antoivat albaaniäideille sekä emotionaalista että tiedollista ja käytännöllistä tukea. Projektityöntekijät ja Vita Activan naiset toimivat maahanmuuttajain naisten puolestapuhujina, tukijoina, auttavina ystävinä, kahviseuranä ja ”varamummoina”. Näin he pääsivät lähelle – lähelle kuin sisko, kuin äiti.

Vita Activan ryhmäläiset olivat Käsi käteen -projektissa kolmannen sektorin toimijoita. Kinnunen (1998) korostaa kolmannen sektorin antaman sosiaalisen tuen merkitystä muuttuvissa elämäntilanteissa. Pohdimme Vita Activan ryhmäläisten roolia: onko toiminta formaalia vai informaalia? He toimivat aluksi formaalilla verkoston tasolla, mutta osa heistä siirtyi projektivuoden aikana informaalille tasolle. Vahvat yksityiset ja epäviralliset sosiaaliset verkostot auttavat ongelmatilanteissa niin, että esimerkiksi virallisten verkostojen olemassaolo käy tarpeettomaksi (Bronfenbrenner 1979; Forssen 1993, 144–145). Viranomaishaastatteluissa tuli esille sosiaalityöntekijän tarpeen väheneminen. Granovetter (1995) jaottelee sosiaalisen tuen heikkoihin ja vahvoihin siteisiin. Tarkastellessamme Vita Activan antamaa sosiaalista tukea totesimme, että näiden ihmisten tehtävänä oli olla siltana projektin loppuvaiheen ja albaaniäitien tulevaisuuden mahdollisuuksien välillä.

Albaaniäitien haastattelujen mukaan kaikilla oli ystävyys-suhteita muihin albaaneihin. Näitä ystävyys-suhteita he pitivät tärkeinä yhteisöllisyyden ja arvostamisen ilmentyminä. Vastaavasti osa albaaniäideistä koki muiden albaanien arvostuksen puutetta avioeron tapahduttua. Tämä tutkimustulos on samansuuntainen Akpınarin (1998) tutkimustulosten kanssa. Viranomaisien näkökulma poikkesi albaaniäitien kokemuksista, sillä viranomaisien mielestä albaaniäideillä ei ollut verkostoissaan muita kuin sukulaisuussuhteiden tai projektin myötä syntyneitä albaanikontakteja. Viranomaiset ko-

rostivat suomalaiskontaktien merkitystä. Voiko suomalainen päästä vieraasta kulttuurista tulevaa niin lähelle kuin se, jolla on sama kieli ja kulttuuritausta?

Maahanmuuttoyksikkö oli formaalilla tasolla naisten viranomaisverkoston ydin. Albaaniäidit olivat lähtöisin kulttuurista, jossa sosiaaliturvajärjestelmää ei ole. Viranomaisen rooli näyttäytyi heille erilaisena kuin suomalaisille. He saattoivat kokea viranomaiset enemmän ystävinä kuin ammattiauttajina. Viranomaisen toiminta henkilöityi sen sijaan, että otettiin huomioon taustalla vaikuttaneet laajemmat makrotason tekijät kuten lainsäädäntö ja resurssit. Tämä rooli tuntui viranomaisista ajoittain raskaalta ja vaativalta.

Tutkimusta tästä aihepiiristä tulisi jatkossa tehdä enemmän. Jatkotutkimusta olisi tarpeellista tehdä maahanmuuttajaäitien kasvatusresurssien vahvistamisesta. Vuorovaikutus lasten ja äitien välillä olisi kiinnostava tutkimusaihe. Lapset omana kohderyhmänään olisivat myös oma tärkeä alueensa. Maahanmuuttajaperheen kokonaisvaltaisen tukemisen merkitys ja sen ymmärtäminen onkin viime aikoina Suomessa tullut vahvasti esille.

Käsi käteen -projektin avulla saavutettiin hyvä alku projektin tavoitteiden toteutumiseksi. Projektin aloittaman työn haasteena on erityisesti jatkuvuus. Jatkuvuutta toivoivat niin asiakkaat kuin työntekijätkin. Äitien kasvatustehtävän tukeminen sekä mielekkään työn tai toiminnan järjestäminen vastaisuudessa ovat esille tulleita haasteita. Projektivuoden aikana hyvin käynnistynyt prosessi voi jatkaa kehittymistään viran-

omaisten keskinäistä yhteistyötä sekä suunnitelmallisuutta vahvistamalla.

ESR-rahoitteisten formaalisella tasolla käynnistettyjen projektien heikkoutena on usein toimintakauden jälkeisen jatkuvuuden turvaaminen. Miten turvata projektien jatkuvuus? Olisiko mahdollista lisätä tiiviimpää tietoa suuntautumista uusien projektien alkuvaiheessa siihen, että kolmannen sektorin ja sosiaalisen verkoston merkitykseen kiinnitettäisiin enemmän huomiota? Näin viranomaistasolta alkanut toimintamalli jatkaisi elämäänsä ihmisten arjessa.

”Et mulle jäi tästä projektista...semmonen onnistumisen maku. Ja se, miten tässä projektissa saatiin aikaseks, et todellakin nää naiset voimaantuivat, voimistuiivat, kasvoivat omiin uusiin mittoihin. Se oli niinku tällanen ihana, et kun pysty siihen itsekin olemaan vaikuttamassa siihen jollain tasolla ja sulat sai nää naiset omiin hatuihinsa. Mut sitte se, ettei vaan jää tähän, et tälle tulis jatkoo ja kunnon jatkoo, et se olis tosiaan se vierivä kivi. Ja sit kun se vierii, niin siihen tulee taas uusia ihmisiä ja se olis konsepti, lähes konseptimuotonen. Ja lopulta se olis kunnon osa vastaanottopalvelua, ettei se olis enää projekti.” (Viranomaisen 7)

Kirjallisuus

Akpınar, A. 1998. Males Honour and Female's Shame: Gender and Ethnic Identity Construction among Turkish Divorcees in the Migration Context. Stockholm: Elanders Gotab AB.

Alitolppa-Niitamo, A. 2002. Maahanmuuttajien perhe-elämä säröilee. Helsingin Sanomat 10.2.2002.

Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestötutkimuslaitos ja Kotipuu, 37-52.

Alitolppa-Niitamo, A. & Abdullahi, A. 2001. Somalidiaspora Suomessa – muutoksia, haasteita ja haaveita. Teoksessa A. Forsander, E. Ekholm, P. Hautaniemi, A. Abdullahi, A. Alitolppa-Niitamo, E. Kytäjä & N. Quoc Cuong (toim.) Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia, 134-148.

Anttila, R. & Rantala, O. 2006. Lähellä ja kaukana. Sosiaalinen verkosto maahanmuuttajaäidin yksinhuoltajuuden tukena. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteen laitos. Turun yliopisto.

Bronfenbrenner, U. 1979. The Ecology of Human development. Cambridge. Harvard University Press.

Cairney, J., Boyle, M., Offord, D. R. & Racine, Y. 2003. Stress, social support and depression in single and married mothers. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol 38, 442-449.

Cotterell, 1996. Social networks and social influences in adolescence. London: Routledge.

Darvishpour, M. 2003. Invandarkvinnor som bryter mönstret. Hur maktförskjutningen inom

iranska familjer i Sverige påverkar relationen. Akademisk avhandling. Samhällsvetenskapliga fakulteten. Stockholms Universitet.

Forsen, K. 1993. Suojaverkon lapsiperheet. Tutkimus kasvuo-olopuutteiden takia lastensuojelun asiakkaana olevien perheiden elämänhallinnan ongelmista ja perheiden kanssa tehdystä sosiaalityöstä. Turun yliopisto. Sosiaalipolitiikan laitos. Sosiaalipolitiikan julkaisuja, sarja A:2. Turku.

Granovetter, M. 1983. The strength of weak ties: A network theory revisited. *Sociological theory* 1983. San Fransisco, Washington, London: Jossey-Bass Publishers.

Granovetter, M. 1995. Getting a job: A study of contact and careers. 2.nd edition. London: The University of Chigago Press.

Heikkilä, E. 2005. Monikulttuuriset avioliitot tilastoissa ja arjen elämässä. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu, 24-36.

Hernández-Plaza, S., Pozo, C. & Alonso-Morillejo, E. 2004. The Role of Informal Social Support in Needs Assessment: Proposal and Application of a Model to Assess Immigrants' Needs in the South of Spain. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 14, 284-298.

House, J. S., Landis, K. R. & Umberson, D. 1988. Social Relationships and Health. *Science* 241, 540-545.

Huttunen, L. 2002. Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien

omaelämäkerroissa. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 861. Helsinki: Hakapaino.

Kinnunen, P. 1998. Hyvinvoinnin ruletti: tutkimus sosiaalisen tuen verkostojen jäsentymisestä 1990-luvun lopun Suomessa. Lapin yliopisto. Rovaniemi.

Klefbeck, J. & Marklund, K. 1990. Nätverkskartan. Teoksessa L. Svedhem (toim.) Nätverksterapi. Teori och praktik. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB, 153-161.

Kortteinen, M. & Tuomikoski, H. 1998. Työtön: tutkimus pitkäaikaistyöttömien selviytymisestä. Helsinki: Tammi.

Käsi käteen -projektin hanke-suunnitelma. 2003.

Käsi käteen -projektin väliraportit. 2004.

Lee, E. 2005. Marital conflict and social support of Korean immigrants in the United States. *International Social Work* 48(3), 313-324.

Leinonen, J. 2003. Avioloelämää Amerikan mantereella. Pohjois-Amerikassa avioituneiden suomalaisnaisten sopeutumisesta. *Siirtolaisuus-Migration* 1/2003, 3-13.

Marjeta, M. 1998. Kotimaassa tiedetään kuka minä olen. Selvitys maahanmuuttajien kotoutumisesta. *Moniste* 48/1998. Opetushallitus.

Novitsky, A. 2005. Maa vaihtuu – roolit muuttuvat. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu, 72-83.

Pehkonen, A. 2004. Kylä kutsuu. Tutkimus tulomuuttoproसेissa maaseudulle. Akateeminen

väitöskirja. Helsingin yhteiskuntapolitiikan laitos. Siirtolaisuus-tutkimuksia A 26. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Pelkonen, M. 1994. Lapsiperheiden voimavarat ja niiden vahvistaminen hoitotyön keinoin. Akateeminen väitöskirja. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 18. Hoitotieteen laitos. Kuopion yliopisto.

Peltonen, R. 1994. Sosiaalinen tuki, elämänhallinta ja koettu terveys keski-ikäisillä naisilla. *Socialpolitiska institutionen*. Åbo.

Puusaari, H. 1998. Kulttuurinmuutos koettelee maahanmuuttajaa: psykososiaalinen kohtaaminen. Teoksessa P. Pitkänen (toim.) *Monikulttuuriseen Suomeen*. Helsinki: Edita, 21–32.

Rapport, N. & Dawson, A. 1998. The Topic and the Book. Teoksessa N. Rapport & A. Dawson (toim.) *Migrants of identity: perceptions of home in a world of movement*. Oxford: Berg, 3–17.

Soskolne, V. 2001. Single Parenthood, Occupational Drift and Psychological Distress Among Immigrant Women from the Former Soviet Union in Israel. *Women & Health*, 33 (3/4): 67.

Suutari, M. 2002. Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa. Akateeminen väitöskirja. Joensuun yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Tiilikainen, M. 2003. Arjen islam: Somalinaisten elämää Suomessa. Tampere: Vastapaino.

Väestö- ja kuolemansyytilastot: Perheet 1990, Perheet 1995, Perheet 2003, Perheet 2004.

Stability and instability in language: Contemporary changes in "Finland's Russian"



Ekaterina Protassova

Russian ideology about language has an imprint on both the previous experience of Russian-speaking immigrants and stereotypes among the metropolitan Russian community.

When the two meet, loaded as they are by general Russian and the new assimilated views, the conflicting interactions reflect the search for linguistic truth: can the Russian language remain Russian without being spoken in Russia?

This study attempts to establish how immigrants with Russian as their dominant language lose some of the grammatical and lexical components of their mother tongue under the influence of the Finnish environment; how they position themselves in the domain of language use, and the perception of this group's linguistic abilities among native speakers of Russian living in Russia.

The degree of language attrition has been documented in oral and written discourses: the self-definition of bilingual speakers is based on data acquired through free and structured oral interviews and via written questionnaires.

Ph.D. Ekaterina Protassova, lecturer at the Department of Slavonic and Baltic Languages and Literatures, University of Helsinki.

Being neighbours, the Finno-Ugric and Slavic peoples have been influencing each other for centuries. All waves of Russian emigration can be found in Finland, as well as the historical Russian minority whose ancestry is the Russian peasants dwelling on the Karelian Isthmus since the beginning of the 18th century.

Traces of Russian remained after the time when the two countries were part of the same state in 1807-1917, as a result of the wars in the first half of the 20th century and the economic ties in its second half, and are also a consequence of recent migration from the former Soviet Union to Finland.

Russia's Finnish returnees, mostly people with Russian as their mother tongue or as their predominant language, are descendants of settlers whose origins lay in Finland and who have moved to the territory along the Baltic coast (Ingria, Ingermanland, nowadays belonging to Russia) since the 17th century. All these people shape the heterogeneous basis for Russian-Finnish and Finnish-Russian bilingualism. The Russian-speaking population in Finland can be considered as constituting between 31,000 and 65,000 individuals, counted by passport or by language, and they form the country's largest minority linguistic

group (the proportion of Swedish-speaking Finns in the entire population is 5.6% and they are not counted as a minority but a second official language group). Old Russians in Finland have been studied, for example, by Baschmakoff, Leinonen (2001), Harjula, Leinonen, Ovchinnikova (1993), Horn (1997), Leisiö (2001), Protassova (2004). Being Finland's largest immigrant group, Russian-speaking people who now live in Finland have had to learn what it means to be part of a minority and to speak more than just one language every day. Both ideas are relatively new to people who were previously citizens of Russia.

About 300 persons from different age groups and waves of migration participated in the present study, the aim of which is to investigate: the influence of background on first language and the extent of culture loss; how this language shift can be enhanced or accelerated by common opinions expressed in the migrants' first and second countries; and the nature of different extra-linguistic conditions for using the language. The first part of the article concerns changes in the Russian language in contemporary Finland, the second part deals with the perception of these changes among other native speakers of Russian living in Russia.

Types of language change among Russian-Finnish bilinguals

The starting point for judging the quality of individual speech which is subject to code-switching (CS) is the generally-popular idea that in the great majority of cases, the languages involved remain separate and subject to their own rules, and that they conform to certain systems that don't allow 'intruders' to exist among what is 'indigenous' with the same rights possessed by the latter. In cases where they do (have the same rights), the 'newcomers' attempt to mimic and behave like the 'citizens'. While some results of interference are considered to be 'better speech' decorated by insertions from a language with a higher status, others might signal a lack of general knowledge (an absence of proficiency in one of the languages or language play in bad taste). Language-variant-containing examples of CS are therefore always a salient variant of this type of language. CS can be understood as including the transference of elements of one language to another at a variety of levels including the phonological, grammatical, lexical and orthographical. An individual who is bilingual alternates between two languages (at the levels of sentences, phrases, parts of discourse, parts of words) during conversations with another bilingual person. The psychological, social and emotional status of communicants influence the degree to which CS is employed, other factors involved are the type of the interaction that is taking place, the history of the communicants' acquaintance and

the level of their competence in both languages. Sometimes CS is a mark of solidarity, relaxation or the simplification of communicative rules within a group. The extent to which CS is used depends on who is speaking with whom (family, friends, officials and superiors), where (church, home or place of work) and when (Davies 2003, Gumperz, Hernández-Chavez 1972=2003, Fishman 1965=2000, Heller 1988, Milroy & Muysken 1995, Muysken 2000).

My study derives from previous research conducted by Grosjean 1998, Romaine 1995 etc. Peculiarities of Russian language development in bilingual settings have been treated in detail by Meng (2001), and in numerous publications of mine (e.g., Protassova 2003; in press). I will also rely on studies dealing with the Russian used outside Russia (e.g., Andrews 1999; Pfandl 1997; Mustajoki, Protassova 2004; Polinsky 1994; Zemskaja 2001).

Types of code-switching in Finnish-Russian bilinguals of different ages were studied in the following settings: during the play between bilingual children (with different weaker and stronger languages), in Russian shops in Helsinki, in Russian newspapers and journals published in Helsinki; in the Internet forum for Russian-speaking people in Finland; and during interviews. The essence of the findings are that the types of code-switching employed in those settings differ considerably and perform different functions. The data acquired can be also examined from the perspective of the phenomena of attrition. "*Language attrition* [...] refers to the

gradual forgetting of a language by individual *attriters*, persons who are experiencing attrition. This is distinguished from the longstanding sociolinguistic tradition of research on *language shift*, where the focus is on groups of speakers" (Hansen 2001: 61). This other paradigm for viewing data is better suited to the other part of my research: attrition provides the impulse to think of bilingual speakers as criminals who are spoiling their mother tongue under the influence of a foreign agent – who could perhaps be an enemy. Most of the individuals in the Finland's Russian-speaking population witness that the majority of the cases of attrition or code-switching happen during the process of their acquiring the Finnish language in the first years of their sojourn in Finland, while stable coexistence between the two linguistic systems results in only occasional lexical borrowings.

My data however show that on some occasions, even those bilinguals who attain high levels of performance in both languages and are conscious of the fact that they attempt to maintain a separation between them, unconsciously use Finnish methods of expression, maybe as result of their confluence at the deep level of language production. On the other hand, daily interaction with the dominant surrounding culture means that hesitations and slips of the tongue are characteristic of utterances by people who are non-balanced bilinguals.

The historical changes which took place in the street names in the capital area during the time of autonomy under the Russian Czar

have been studied by A. Reponen. She showed that in 1820, the first toponyms were in fact transliterations of the Swedish names, that in 1836 the names were Russified Swedish names, and that in 1890 they were translated into Russian from Swedish in parallel with Finnish names. In modern Russian spoken in Helsinki, individuals treat urbanonyms differently according to their degree of integration into Finnish life and their attitudes towards discourse in Finnish and Russian (after A. Reponen 2003).

I have observed the following urbanonyms in everyday speech:

- *Kontulovka* < Kontula, *Matveevka* < Matinkylä, *Orexovka* < Pähkinärinne (Fin. *pähkinä* = Rus. *orex* 'nut'). Here the Finnish toponyms are associated with Russian village names. The words with –KI (such as *Helsinki*, *Linnanmäki*) are declined as plural forms of the Russian toponyms.

- *tusovat'sja na Rautike* (to spend time together near the railway station) instead of 'Rautatien-tori'. The short slang variant in Finnish is 'Rautis' (the same tendency to transform the Finnish slang ending –IS into the Russian diminutive ending –IK is observed in several other forms such as *Itik* instead of *Itis* from *Itäkeskus*).

- *v Vantee on zhivjot* (modern Finnish Russian) / *na Vande* (Old Finnish Russian) 'he lives in Vantaa / on Vanda'. (The last two letters of the Finnish name Vantaa, the Finnish nominative –AA – correspond to a long Finnish vowel which cannot be pronounced in Russian because the difference is not relevant for unstressed syllables. In the written Finnish variant

of the Russian language, both vowels at the end of the word should be changed into –EE, according to the Russian –E for the prepositional case of nouns ending on –A.) In Finnish, location in Vantaa, a town close to Helsinki, demands rection of the adessive case *Vantaalla* which is supposed to be translated as *on Vantaa* (perhaps initially for historical reasons, since the name is identical to that of the river which runs through the town), in Russian it corresponds to the prepositional case. So-called "Old Russians" translate not the Finnish, but the Swedish variant *Vanda* into Russian, conserving the original rection.

Old Russians usually say that they buy *u Stokmanna* 'by Stockmann', because they really mean the former owner, while Russians who immigrated during Soviet times say *v Shtokmanne* ('in Shtockmann', using the German variant of the pronunciation), and immigrants in the most-recent wave say *v Stokmanne* 'in Stockmann', using the reality that exists nowadays in Russia. (Newcomers pronounce *Fazer* with a Z, not a C: the trademark is now also widespread in Russia with this pronunciation.)

A number of various qualitative adjectives: *vilkas*, *reipas*, *loistava...* 'active, brave, brilliant'.

On sdelal to, chto nazvyvaetsja kääntää takkia 'He has what they call **turned the coat**' – high-level code-switching, in which a very special idiom is used to show the proficiency of the speaker in the second language. The same thing can happen at lower levels of language proficiency just as a way of showing that someone has ac-

quired a new expression in Finnish.

Finnish words give birth to the **new Russian ones**.

xojtat' < *hoitaa* 'take care of' (Perhaps in the way of an adopted Finnish manner, not in the usual Russian way of doing things).

juhlat' < *juhla* 'celebrate' (Festivity traditions are different in the two cultures).

chto-to stalo kjul'movato < *kylmä* 'cold', which the Russian idiomatic expression incorporates.

sjastat', *sjastal'shchica* < *säästää* 'economize, save, save up' This may be connected with the different meaning and forms of this type of activity in Finland compared to those in Russia.

justorezka < Fin. *juustohöylä* + Rus. *syrorezka* (after the model of *jajcerezka*, *xleborezka* etc.) 'Cheese-cutter': the everyday reality of buying cheese (the names of products which words written upon them are more likely to be borrowed) is incorporated into an existing composite model (the corresponding object is not common in Russia); the second part of the Finnish word is not in such frequent use and is difficult to pronounce, so the long vowel becomes a short and stressed one; in written language, the words are combined using a hyphen as if it is felt they are from different worlds.

desjatimatochnyj billet < *kymmenenmatkanlippu* 'a 10 way ticket'. The Finnish *matka* 'way, travel, trip' sometimes provokes a smile when used in Finnish (examples of other Finnish words sounding like Russian words but having a different meaning are: *sisu* 'inner strength' as 'tit', *lippu* 'ticket'

as 'false document', *kokous* 'meeting' as 'coconut'), and derivation from the Finnish word follows the rules for the corresponding Russian word.

lapsik, vauvochka, kul'tik < lapsi 'child', vauva 'infant', kulta 'gold'. The diminutives are built from the Finnish words with emotional endings.

A bilingual can say: *kristallovaja ljustra*, instead of *xrustal'naja ljustra*, 'crystal lamp', producing the word from *kristall*, not *xrustal'*, 'crystal', two different lexemes in Russian.

The next group of incorporations appears to represent **calques**, or **loans**.

Podnjat' deneg instead of *vzjat' deneg* < *nostaa rahaa*, 'lift up money (from a bank automat ATM)' instead of 'take money'.

Vzjat' lekarstva instead of *prinjat' lekarstva* < *ottaa lääkkeitä*, 'take medicine' instead of 'take in medicine'.

Ja smotrju otsjuda instead of *ja smotrju zdes'* < *minä katson tästä*, 'I look from here' instead of 'I look here'.

Ja pishu sjuda instead of *ja pishu zdes'* < *minä kirjoitan tähän* 'I am writing to here' instead of 'I am writing here'.

Radio otkryto, zakroj televizor instead of radio *vklyucheno, vyklyuchi televizor* < radio on päällä, laita telkkari pois päältä 'the radio is open, close the television' instead of 'the radio is switched on, switch off the television'.

U menja net speshki instead of *ja ne speshu* < *minulla ei ole kiirettä* 'I have no hurry' instead of 'I am not in a hurry'.

Ja ne verju instead of *ja ne dumaju* < *Minä en usko* 'I don't be-

lieve so' instead of 'I don't think so'.

Ostanemsja? instead of *My vyxodim?* < *Jäämmekö?* 'Shall we stay?' instead of 'Are we getting out?' (prior to leaving the bus at a bus stop): this phrase causes true misunderstandings.

U menja xolodno instead of *Mne xolodno* < *Minulla on kylmää* 'I have cold' instead of 'It is cold to me' (I am cold).

Uxodi proch' instead of *uxodi* < *Mene pois* 'go away' instead of 'go'. Both variants could be considered as existing in the Russian language, but the first is rather archaic, reactivated through the use of the Finnish postposition particle.

Stavit' < *laittaa* 'prepare, put, make, get...' replaces different Russian verbs in situations where the corresponding Finnish word can be used.

Chistit' kartoshki instead of *chistit' kartoshku* 'peel potatoes', the plural form instead of the cumulative singular.

Zharit' kotlet instead of *zharit' kotlety*, 'fry croquettes', the partitive case replaces the accusative case.

Kogo 'eti botinki? instead of *Ch'i 'eti botinki?* < *Kenen kengät ne on?* 'Of whom these shoes are?' Instead of 'Whose shoes are these?', as is common in Finnish (the Finnish language has no special possessive interrogative pronouns).

Sejchas Irina prishla instead of *Vot (prishla / idjot) Irina* < *Nyt Irina tuli / tulee*, 'Now Irina came / comes' instead of 'Here (came / comes) Irina', the corresponding variant does exist in Finnish, but in this case the speaker chooses an-

other description which is not typical of Russian.

Some scholars (such as Glovinskaja 2004, Osipova 2003) underline the fact that changes in the Russian spoken abroad are the same as those that take place in Russia's Russian, but arrive earlier. This can happen because of international influences, of the generally-weak areas and sections of the language system that are the first to surrender under the influence of another language, or through development in the personality of the speaker, their degree of globalization, democratization, self-esteem etc. I have registered a number of international influences that first appeared in Finnish Russian and are now also intruding into Russia's Russian language: *zhenskij avtor* instead of *avtor-zhenshchina* 'female writer'; *identitet* instead of *identichnost'* 'identity'; *statistiki, reklamy* instead of *statistika, reklama* 'statistics; advertising', a plural instead of the normal singular.

What do Russia's-Russians think about the quality of Russian spoken in Finland?

The Russian language spoken in Finland has not only undergone different changes: they are perceived by metropolitan native speakers of Russian as deviations from the norm, sometimes as violations of it. Such views, when expressed openly, influence the self-perception of Russian speakers living abroad. Some feel humiliated by the fact that somebody dares to say that their Russian is deteriorating, and as a result, that they cease being fully competent in what constitutes their core con-

cept of patriotism (the widespread maxim that "Our home country is the Russian language"), others are happy to throw off the burden of being responsible for everything that the Russian state does by the mimicry of foreign accent and behaviour. In this chapter, I first discuss the conception of the sacerdotal 'native language' (more about this in Protassova 2005). I then attempt to demonstrate the spectrum of views of people who judge their Russian by what Russia's Russians tell them. I start with the Old Russians, the oldest group in terms of age, and proceed to the youngest, people who are studying at different educational institutions in Finland.

a) Russian experience about linguistic norms

Russia is a centralized country, and the Russian language is a centralized language. This means that uttering anything which does not belong to the norm is considered to be either not Russian or bad Russian, or it is thought that the person concerned does not know how to speak Russian even if he or she is Russian by origin and their Russian language has not been in major contact with any other language. Nobody actually knows what the norm is, or who defines it. Often, dictionaries give different variants of pronunciation, and since people are not aware which is the right variant, they prefer to produce a series of alternative variants when they are speaking. Currently, both stress and word-order systems in particular are undergoing major change. But scientists, in spite of common practice, appear to be quite unaware of the wide range of deviations from the norm,

and one of the reasons for this is that spoken Russian has not been the subject of proper study. Russia's new language was discussed by large layers of the population as dissemination of the Russian language abroad is still considered to be an important component of foreign policy.

The fact that somebody knows how to say something in a better way makes him look down at the others in a haughty manner. As social psychologists know, the formation of the cultural, behavioural, emotional and intellectual norms that are shared by members of a society serves to develop group equilibrium: deviations from the norm are punished. In spite of this, the great Russian poet A. Pushkin once said that he did not like Russian speech without a grammatical error. It appears he meant it is only natural for people who are speaking their own language to make mistakes. Moreover, people who acquired a language as non-native speakers tend to speak it in a more-conscious and more-regular way than people who developed their language spontaneously.

The normalization of language is a constant process which has to deal with new borrowings, calques, dialects, L2-speakers and so on. Old Russian dialects in central Russia and some Siberian parts of Russia are dying out, and the regional variants of Russian, for instance those spoken in the former Soviet Union, are not considered to be dialects. These factors make speakers of Russian extremely vulnerable to the quality of the Russian language they speak. They are afraid that one day they will start to speak bad Russian and they will

not be able to do anything about it. The radio broadcast '*Gramotej*' (literally 'someone who knows grammar very well, a man who can read and write, a scholar'), which discusses problems in good language use and the history of Russian words has the second-highest number of listeners after the news and is listened to by a large audience which includes manual workers and peasants. President Putin's campaigns for study of the Russian language, both as a second language in Russia and as a foreign language abroad, have developed into a national political movement.

Under such circumstances, in which the Russian language is considered to be one of Russia's possessions – a treasure, a holy thing, the symbol of a united people – violations of the norm can be considered a failure to preserve the honour and dignity one of the nation's most-sacred belongings. When these errors are committed by people who live abroad and whose Russian language has been affected by the use of other tongues, their fault towards the mother country is doubled. I must add here that although the learning of foreign languages was compulsory at all schools in the Soviet Union, knowledge of foreign languages was restricted by the fear that prohibited literature would be read and that dangerous ideas would be learned. People who wanted to get a job outside Russia not only had to make an agreement with the authorities, they also had to show that their proficiency in a foreign language was not perfect so that it could not afflict their mother tongue. On the other hand,

the prohibited influences of foreign cultures were attractive, and foreign accents had a romantic aura. One consequence of this was that the wife of the prominent singer V. Vysotsky, the French actress Marina Vladi (born Polakoff), a descendant from the Russian émigrés of the first wave, incorporated another Russianness – the privilege of being able to speak Russian as a mother tongue with an accent.

Nowadays, many speakers of Russian live outside Russia, and Russian people come into contact with people who have lived abroad for a long time and who have lost their Russian language, or whose children have been born in foreign countries and do not speak any Russian. One Russian-speaking woman living permanently in France remarked: "I have met so-called 'Russian-speaking' French people. Let's say seventh descendants of Russians who have studied the Russian language at the Institute for Eastern languages. Not only do they speak with horrible errors, they are persuaded that it's their Russian which is correct. Stubborn people, who believe in their version of the Russian language, and you cannot do anything about it. They are specialists, wow! And the aborigine people are very sensitive towards mistakes foreigners make in the French language, if you don't speak correctly, they are making a grimace" (www.infrance.ru). In Russia, people are usually tolerant towards mistakes committed by foreigners or representatives of the national republics, but not towards their own people. To my mind, the opinion of the 'metropolitan' Russians when they make judgements about the

quality of the émigré Russian used by those who have left the country is a significant influence on the latter's processes of self-assessment and self-identification. On the other hand, as Alexandra Estrina puts it, "Parallel acquisition of the two languages is considered as a possible and logical cultural movement for every emigrant. Let's remember the pure and sympathetic old-fashioned Russian of the first émigré wave, by the elder generation and by their children. And it happened regularly on the background of a good knowledge of the language of the country." (<http://telegraf.citycat.ru>)

There are examples of Russians born of Russian parents abroad who speak very bad, almost-incomprehensible Russian; or those who speak a different language, but are interested in contacts with Russian people and frequent a Russian Orthodox church. The Russian writer and film producer Victor Leonidov, who lives in Moscow and has studied Russian emigration in the 20th century, wrote a poem which I would like to quote: "I have of course enjoyed this speech, it was ours, but it was different", and this concerns the language used by Russian emigrants in the first wave and their offspring. Nabokov was once asked about how he could hold on to such a beautiful Russian language, he answered that his language was frozen strawberries. Leonidov has met many old emigrants, and in his opinion their Russian language was that of academicians, from another culture, rooted in the Silver Age, before the ruin of the Russian language. Leonidov admired these people: "There was a certain

beauty and sonority in their Russian language, and I cannot explain where exactly".

b) Reflections by Old Russians about their language

Viktor (now 80), born in Finland where he has lived all his life, told me his impressions of Russians in the Soviet Union in the time after World War II: "You know, I went there and I started to work with them, and I came to the conclusion that there was a small difference in our language, even if they always told me that you speak completely as a Russian man and so on, but I felt that we had differences in our language, and there were words which I couldn't understand at least at the beginning, and afterwards I have learned to understand them... And of course there was some difference in the articulation... Now my contacts with the Russian language have ceased long time ago, and I feel that I don't speak Russian as it should be done, that I speak somehow clumsy, pigeon-toed".

Nina (now 80) was born in Finland and studied Russian at university. She went to Moscow for the first time in 1948 to work as interpreter, and said it was a wonderful feeling when everybody around her spoke Russian. She had some practice in language in the Soviet Union after this and was always worried about the quality of her Russian, i.e. whether it was damaged or not, and her teacher of phonetics in Moscow had told her that her language was pure. Her parents were very strict in their language use, they translated everything necessary into Russian and did not allow their children to mix Finnish words into their Russian

discourse, unlike her husband's relatives who blended Russian and Finnish words half and half, so that neither Russians nor Finns could understand them, only people who were bilingual. But still, in Nina's mind, even when Russian emigrants were not translating from Finnish, they spoke Russian which had in some way been influenced by Finnish... Finland's Russians maybe actually have conserved some Russian culture and language that have been lost in Russia itself. When representatives of the first generation of émigrés went to Russia, they were greeted as guests and everyone told them their Russian language was pure... Nina knows some slang words, but she feels sinful and culpable if sometimes she simply does not know a Russian word. She would, for example, like to know more names for plants.

Rita (now 67), born in Finland and having lived the whole of her life here, remembered that when she was working with a delegation of Soviet people they told her that her Russian was classic and dated from the time of the Russian Czars, and that they paid compliments to her about her language and commented that she used some expressions which had already disappeared.

When Maria (now 65), born in Finland and having studied at a Swedish school, went to study in Moscow after World War II, she had no problems with her Russian. But sometimes people did not believe her when she said that she came from Finland. There were some differences in pronunciation, perhaps because Maria's parents originated from St Petersburg,

and she was studying in Moscow, so she was told to pronounce D'VER* and not DVER' as they say in St Petersburg.

There were also some things which Russian teachers told schoolchildren at school at that time (no longer) and she ignored, such as having to say "Let's watch a TV programme", not "Let's watch the TV set", because the TV is a box, we are not going to look at a box.

c) *The New Russians' reflections about the quality of their language*

Olga (now 59, half Russian and half Jewish, 13 years in Finland, married to a Finn): *I do not forget the language. Sometimes, spontaneously, when I write, I replace Russian letters by Finnish, but I always mention it.*

Ilona (now 55, mother – Karelian, father – American Finn, grew up in Karelia, first language is Russian, has a licentiate degree): *I notice that I began to speak Russian worse than before, that I forget the seldom used lexic, (when I speak about theatre, music, arts, I cannot immediately recall the words), because I speak in Russian about domestic things and living conditions, and I read mostly detective stories (in Russian, French and English).*

Vera (now 46, bilingual mother, grandmother spoke little Russian, main language Russian, most important language has become Finnish, husband's mother tongue is Karelian. She has lived in Finland for two years): *I forget some rarely-used Russian words, they are replaced by Finnish words. For example, the word 'bassejn' (swimming pool) was a virtual re-*

ality for me in Russia, here it is reality, that's why it is 'uimahalli'.

Zhenja (now 45, Russian parents, mother – bearer of the literary norm, father – dialect speaker), lives in a Russian family in a multiple linguistic environment (English, Swedish, Finnish) and speaks these and many other languages. She has lived in Finland for 12 years: *With my whole responsibility I can say that there are no changes in my Russian. I don't forget the language. I can only remark that I slightly fall behind with the slang. But I catch up quickly thanks to communication with my nephews from St Petersburg. Even my daughter is proud of her success in slang and after having lived in a summer Russian-speaking camp, she repeats with delight some slang words and phrases. The only scourge that afflicts my speech is its being incrustated with Finnish words. My consciousness splits into two or three here. I understand the damage caused by it (I cannot tell to whom or for what, but this was my Orthodox education), and at the same time, being a philologist, I consider my language 'manifestation' in a relative manner. All sorts of 'lapsilisä' (children's money) and 'tuki' (help), and even 'ravintolas' (restaurants) flutter in my speech. Horrible! But fortunately, as soon as I cross the border, it stops. /.../ I am pessimistic. I have doubts about the possibilities that the third generation can preserve a language which is worthy of the name 'Russian'. I have students 'with a Russian grandmother'. There are a couple of proverbs and a Russian family name, and this is the maximum extent of their 'Russianness'. Even teenagers of*

the second generation who were born back in Russia, when they communicate, I am frightened by what sounds like pidgin language instead of Russian, with endings swallowed up, reduced consonants, seeded with Finnish words. It reminds me of babbling by psychiatric patients (this is not a metaphor, I think that the distortions of speech in these cases are of a similar nature). I don't even believe in conscious efforts – I think they won't be enough for one generation (that is, for 'children'). Also, the majority of Ingrians that I know are worried about the assimilation of their children in a much wider way than just about their Russian language. And this is understandable. And this is RIGHT. Even if almost everyone puts their children into the 'mother-tongue' groups at school. But these children won't put their children into such groups.

Igor (now 43, born in central Russia, married to a Finnish woman, has lived in Finland for 12 years): *It seems to me and sometimes I find evidence that my language lags behind, it is like in a tin. If I don't go to Russia for a long time, the language there changes. I am rescued by television, books, I have a reading plan for some years ahead.*

Galina (now 40, has lived in Finland for five years): *The quality of my Russian was always underlined at school and later. I don't mention any changes in my Russian, I try to maintain it at a good level myself as well as with my children. I hope I am not going to forget Russian. Unfortunately, my children start to lose it, drop by drop, it goes. I am trying to stop this*

process, I hope with some success. They read in Russian more than in Finnish, there are lots of Russian books and videocassettes, CDs at home... If children have forgotten a word in Russian, I remind them of it, I give them synonyms.

Elsa (now 40, has lived in Finland for 11 years): *When I lived in Russia, I spoke Russian less than now, because I was an interpreter and a guide, I had to speak a foreign language for 8-12 hours each day. One poet told me: "My language doesn't change, it's the language in Russia which changes".*

Raja (now 35, married to a Finn, two children, educated as a schoolteacher in Russia): *There are some changes in my Russian, because in conversations with Russian immigrants in a similar position to me we often use Finnish words, the languages get mixed up. Children mix Russian and Finnish words all the time, even though I always insist that they speak either only Russian or only Finnish. But myself, I am not always following this rule. Many Russian words become forgotten, and this is not 'window-dressing'. Earlier I thought, well people go abroad, and after a couple of years they start feigning that they have forgotten their mother tongue: How do you say that in Russian?" But it really is so, and I became convinced of it while living here.*

Xenia (now 36, has lived in Finland for eight years because her husband has been invited to work as a scientist in Finland), answering the question "Does the fact that you live here somehow influence your Russian language? Do you speak somehow different or in the same manner as before?" *I think it*

depends on many factors; for instance how many Russian friends do I have here? How often do I communicate with my relatives? How often do I go to Russia? We have a Russian family who live here as acquaintances, they haven't yet been to Russia with their daughter who is now six years old ... Here she speaks in Russian to both her parents and her grandmother who also lives here. But we often go to Russia with our children... And our parents come to visit us here... If you read books... I don't think that my Russian language has changed much, but there is maybe some stamp ... On recent occasions when going to Russia I noted that I want to say what I need to say in Finnish, I don't know why. I almost open my mouth and then I remember: "Oh, it's much easier here, and I can speak in Russian". And sometimes I just need to speak my second language [which is Finnish] with somebody.

Nelli (now 38, half Russian and half German, has been living in Finland for five years, married to a Finn): *When I go to Moscow, I say "Thank you", "Could you be so kind", "Wouldn't you..." And they make such big eyes.*

Russian students aged between 20 and 30 discuss why they are different from their Russian friends in Russia and the reasons for their becoming different. Firstly, it is non-Russian behaviour: the absence of gestures, pauses, the silences typical of Finns. Secondly, the absence of up-to-date information makes them feel as if they were provincials. Thirdly, the persistent attention to ecological problems, the impossibility of throwing a dirty piece of paper onto the ground,

smiles, politeness and civility are all distinctive characteristics of Russians living abroad. They often hear: "You are so quiet, I thought you might be living abroad. Why are you smiling – there's nothing here to be laughed at. Are you Russian? Why do you speak Russian so badly? How long have you lived in Finland? And so, this was enough time for you to forget the Russian language? Your intonation is completely different."

Alina (now 28, married to a Finn, has lived in Finland for five years, born in Kazakhstan, immigrated to Finland from Karelia where she studied foreign languages at school - Finnish among them - and subsequently at Petrozavodsk University): *In total isolation, terms are forgotten, neologisms are absent, understanding is slightly hampered. I force myself in particular to read newspapers and to listen to the radio and television. Nobody told me that I would forget the language. It is sometimes also difficult to understand new slang words.*

Marina (now 26, has lived in Finland for ten years): [Writes in Russian with errors, and their quantity has not changed after she moved to Finland.] *In my language appeared words understandable only to those who live in Finland: kirpushnik, vajpy, and approximately ten other Finnish words that became tightly bound to my Russian. Sometimes I catch myself forming the idea that if I can replace a phrase of 2-3 words in Russian with one Finnish word, I will do so. But this only happens at home, in conversations with my husband. Sometimes there are things that I know primordially in*

Finnish and there are difficulties in translating them into Russian, it's hard to find analogues.

Sasha (now 20, studies in Finland and has lived there for four years): *It is not interesting to speak to Russians who have lived here for a long time because they change, they become like Finns. Youngsters of my age are a huge contrast, I suffer culture shock. In principle, they know little. Their picture of the world is different, their communicative manner is different. They know little – their general level of development is even lower than mine. I know only one Russian who studies at university, education has little attraction for them. At the age of 30 they are still studying, and are somehow not ashamed of it. They read little, they haven't even read the literature that is usually read at school. They lack something which would make them into interesting persons. I feel a tension: they are silent for long periods, and then they say something that is not interesting at all, that doesn't carry any information at all. In Moscow, things are going swimmingly. Here, they have Finnish conversational habits. Many who have lived here for a long time haven't been to Russia and have old-fashioned and therefore false notions. They don't speak with their own words, but with the words of their parents... In Moscow, I am told I am a spy, and some say that I am not Russian. My parents say I have acquired an accent. I am very fearful of this, I would very much like not to speak with an accent.*

Irina (now 20, has lived in Finland for 13 years, has a perfect command of many languages):

When I was child and we hadn't been to Russia for a long time, my Russian language was always rusty, but I now make efforts to maintain my language in the best way that I can.

When asked about the quality of their Russian, people usually answer that in principle, their language doesn't change, but changes that do occur are enumerated as follows:

- The language in Russia changes, I cannot follow it properly;

- So many things happen in Russia, one must live there on a regular basis or permanently in order to keep up-to-date;

- I behave more and more like a Finn, even if I return to Russia, I will be different;

- Finnish words enter my Russian, sometimes I don't know how to translate them into Russian, sometimes I play with them, sometimes I think in Finnish constructions, sometimes I have no energy or will to do anything about the situation;

- Anyhow, my language will not change tremendously, but I must do everything for the Russian of my children; what a pity it will be if they are unable to speak it properly.

Most of the changes are perceived at personal level: people are changing, their way of life is changing, as are spontaneous reactions and verbal behaviour. Sometimes, language is even perceived as being an ideological part of the individual: if you lose language, you lose the ideology.

Conclusions

Code-mixing, code-blending and hybrid linguistic phenomena are

used to demonstrate that two languages (in this case Russian and Finnish) are no longer kept separate, but it is not clear at which point bilingual speakers really lose control over the capacity to control their own speech production and become unable to distinguish the so-called "norm". At the same time, bilingual speakers vary considerably in the extent to which they learn to read and write in their second language. As the question of what is the 'norm' is a vivid one in public discussion inside Russia concerning the Russian language, even though Russian-speaking immigrants in Finland clearly feel that their language deteriorates or does not develop quickly enough to keep pace with new developments in Russia, the reasoning that lies behind code-switching and the methods of its employment in the Russian used in Finland demonstrate that it remains a fully-functional and creatively-used language.

Are the changes in the Russian language used by Russian people living abroad due to the lack of contact with different layers of modern Russian, the influence of the dominant language of their surroundings, or both of these? Is it really true that after all the years of the Soviet regime, Russians have lost touch with their Russian? Is it really so that the maintenance of Russian is not important to the fourth (i.e. the modern) wave of Russian-speaking immigrants?

As can be seen, some people are influenced more easily by the environment and try to abandon their mother tongue as quickly as possible. On the other hand, mixed language is often one of the

functional variants of Russian that immigrants use. My observations allowed me to suppose that while the self-identification of Russians belonging to the first and fourth wave of Russian immigrants in Finland might be different, the processes that their Russian language undergoes are in fact the same.

Their language cannot maintain a standard, it is open to influences from Finnish and any other languages that they use frequently, and although they are easily persuaded that they themselves change, not all of them want this to happen.

The metalinguistic abilities of native speakers play a role which is far from negligible: inter-language identification, judgments of individuals about the linguistic specificity of their speech, the wish to conserve their level of language proficiency and communicative competence, and their efforts to organize a positive milieu for use of the first language make it possible for a person to remain a good native user of one's first language.

Nevertheless, the level of the first language is largely determined by the age at which a person changes their linguistic environment, the duration of one's sojourn in a foreign-language society, opportunities for use of the mother tongue, the quantity and quality of the literature that is available and production by the mass media.

Opinions of 'metropolitan' Russians range all the way from admiration for 'Old Czarist Russian' to disdain for those who have not been able to maintain the mother tongue at what they consider to be the required level.

References

Andrews, D. (1999) Sociocultural perspectives on language change in diaspora. Soviet immigrants in the United States. Amsterdam/Philadelphia.

Baschmakoff, N. & Leinonen, M. (2001) *Russian life in Finland 1917-1939*. Helsinki: Institute of Russia and Eastern Europe. [=Studia Slavica Finlandesica, t. XVIII]

Davies, A. (2003) *The Native Speaker: Myth and Reality*. Clevedon: Multilingual Matters.

Fishman, J.A. (1965 = 2000) Who speaks what language to whom and when? In: Wei, L. (ed.) *The bilingualism reader*. London: Routledge, 2000, 89-106.

Glovinskaja, M.J. (2001) Jazyk 'emigracii kak svidetel'stvo o neustojchivykh uchastkakh jazyka metropolii [The language of the emigration as an evidence of the unstable places in the metropolitan language]. In: Kapanadze, L.A. (ed.) *Zhizn' jazyka. K 80-letiju M.V. Panova* [The life of language. Towards the M.V. Panov's 80th anniversary]. Moscow: Jazyki russkoj kul'tury, 42-59.

Grojean, F. (1998) Studying bilinguals: methodological and conceptual issues. Mental control of the bilingual lexico-semantic system. *Bilingualism: Language and Cognition* 1, 131-149.

Gumperz, J. & Hernández-Chavez, E. (1972 = 2003) Bilingual code-switching. In: Harris, R. & Rampton, B. *The language, ethnicity and race reader*. London: Routledge, 291-302.

Hansen, L. (2001) Language attrition: the fate of the start. *Annual Review of Applied Linguistics* 21, 60-73.

- Harjula, T.; Leinonen, M. & Ovchinnikova, O. (eds.) (1993), 1993 *Kyyrölään perinnetta. Tradicii Krasnogo Sela*. Tampere.
- Heller, M. (ed.) (1988) *Codeswitching. Anthropological and sociolinguistic perspectives*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Horn, F. (1997), Russians in Finland. In: Pentikäinen J., Hiltunen M.(eds.) *Cultural minorities in Finland. An overview towards cultural policy*. Helsinki, 183-199. [=Finnish National Commission for UNESCO, N 66]
- Leisiö, L. (2001), *Morphosyntactic convergence and integration in Finland Russian*. Tampere: Tampere University press.
- Meng, K. (2001) *Russland-deutsche Sprachbiografien. Untersuchungen zur sprachlichen Integration von Aussiedlerfamilien*. Unter Mitarbeit von E. Protassova. Tübingen: Gunter Narr. [=Studien zur deutschen Sprache 21].
- Milroy, L. & Muysken, P. (eds.) (1995) *One speaker, two languages: cross-disciplinary perspectives on codeswitching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mustajoki, A. & Protassova, E. (eds.) (2004) *Russkojazychnyj chelovek v inojazychnom okruzenii* [A Russian-speaking person in an other-language-speaking environment]. Helsinki: Yliopistopaino. [=Slavica Helsinguensia 24]
- Muysken, P. (2000) *Bilingual Speech. A typology of code-mixing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Osipova, M. (2003) *Sovremennyy russkij jazyk v SSHA: social'no obuslovlennyye paralleli razvitiya* [The modern Russian language in the USA: socially determined developmental parallels]. In: Krysin, L.P. (ed.) *Russkij jazyk segodnja 2* [Russian language today], Moscow: Azbukovnik, 502-510.
- Pfandl, H. (1997) *Normabweichungen und Regelverstöße bei Emigrant(-inn)en mit Russisch als Erstsprache und Lernenden des Russischen als Fremdsprache: Unterschiede und Gemeinsamkeiten*. In: Huber, D., Worbs, E. (Hg.) *Ars transferendi. Sprache, Übersetzung, Interkulturalität. Festschrift für Nikolaj Salnikow zum 65. Geburtstag*. Frankfurt/M., 373-394.
- Polinsky, M. (1994) *Russian in the U.S.: An endangered language*. [typescript]
- Protassova, E. (2003) *Russisch und Finnisch: zweisprachige Migranten in Finnland*. In: Reitemeier, Ulrich (Hg.) *Sprachliche Integration von Aussiedlern im internationalen Vergleich*. Mannheim: amades, 201-220.
- Protassova, E. (2004) *Fennorossy: zhizn' i upotreblenie jazyka* [Fennorosses: the life and the language use] St Petersburg: Zlatooust.
- Protassova, E. (2005) *Elaborating on Finnish-Russian bilingual identity in oral and written discourse*. In: Cohen J., McAlister K.T., Rolstad K., MacSwan J. (eds.) *ISB4: Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism*. Somerville, MA: Cascadia Press, 1874-1892.
- Protassova, E. (in press) *Russian as a lesser used language in Finland*. To appear in: Cornillie, B., Lambert, J. & Swiggers, P. (eds.) *Linguistic identities, language shift and language policy in Europe*. Orbis / Supplementa. Leuven – Paris: Peeters.
- Reponen, A. (2003) *Istorija xel'sinkskix toponimov* [History of the Helsinki-toponyms]. *Literarus* 2, 15-19.
- Romaine, S. (1995) *Bilingualism*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd. 2nd ed.
- Zemskaja, E.A. (ed.) (2001) *Jazyk russkogo zarubezh'ja: obshchie processy i rechevye portrety* [Language of the Russian emigration: general processes and linguistic portraits]. Moscow: Jazyki russkoj kul'tury.

Hallitaanko siirtolaisuutta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kustannuksella?



Piia Nikula

Kirjoitus pohjautuu *Muuttoliikkeen ja etnisyystudkimuksen -seminaarissa* 8.11.2006 pidettyyn esitelmään *Siirtolaisuuden hallintaa – kaikkienko hyväksi?*

Lisääntyvästä kansainvälisyydestä ja ihmisten liikkuvuudesta huolimatta kansainvälinen valtiokeskeinen järjestelmä on muuttumassa yhä sulkeutuneemmaksi. YK:n mukaan yli 40 prosentilla maailman valtioista on kiristyvä siirtolaisuuspolitiikka. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että liikkuvuutta kokonaisuudessaan pyritäisiin, tai edes haluttaisiin rajoittaa – vaan että tietynlainen, niin sanottu ei-toivottu liikkuvuus halutaan estää. Siirtolaisuutta halutaan hallita.

Siirtolaisuuden hallinta mainitaan yhä useammin puhuttaessa kansainvälisestä muuttoliikkeestä. Se kattaa alleen lähes kaiken siirtolaisuuteen liittyvän, mutta ehkä yleisimmin siirtolaisuuden hallinnasta puhutaan, kun kyse on siitä,

VTM Piia Nikulan pitämä esitelmä Muuttoliikkeen ja etnisyystudkimuksen seminaarissa Siirtolaisuusinstituutissa 8.11.2006. Esitelmä pohjautuu Nikulan valtio-opin (kansainväliset suhteet) pro gradu -tutkielmaan ”Siirtolaisuuden hallintaa – Kaikkienko hyväksi? Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM foucault’laisen hallintamentaliiteetin näkökulmasta tarkasteltuna” (Turun yliopisto, 2006). Tällä hetkellä Piia Nikula toimii tutkijana Aleksanteri-instituutissa.

miten estää laitonta maahanmuuttoa tai ihmiskauppaa ja niihin liittyviä tragedioita. Vaihtoehtoisesti siirtolaisuuden hallintaa korostetaan keskusteluissa kohdemaiden tarpeista. Hallitulla siirtolaisuudella pyritään joko edistämään työperäistä muuttoliikettä tai paikkaamaan demografisia aukkoja.

Laillinen siirtolaisuus muodostuu tänä päivänä yhä selkeämmin kohdemaiden tarpeista, ja muodostaa siten vain murto-osan koko maailman kansainvälisestä liikkuvuudesta. Yhä useammat ihmiset jäävät niin sanottuun limbo-tai rajatilaan, jossa ainoana vaihtoehtona paremmalle elämälle on turvautuminen laittomiin keinoihin ja epäsäännölliseen siirtolaisuuteen. Toisaalta siirtolaisuudesta on tullut elitististä. Liikkumisen vapaus toteutuu sataprosenttisesti ainoastaan vauraille ja/tai koulutetuille siirtolaisille, vaikka siirtolaisuus, vapaus valita asuinpaikkansa, on kiistämätön ihmisoikeus, jonka pitäisi YK:n ihmisoikeusjulistuksen mukaisesti toteutua kaikille.

Tarkastelin pro gradu -tutkielmassani *Siirtolaisuuden hallintaa – kaikkienko hyväksi? Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM foucault’laisen hallintamentaliiteetin näkökulmasta tarkasteltuna* siirtolaisuuden hallintaa, joka kohdistuu epäsäännölliseen siirtolaisuuteen. Tällöin siirtolaisuuden hallinnalla tarkoitetaan ennen

kaikkea kontrollien lisäämistä sekä tiukentunutta rajavalvontaa, jota etenkin kansallisvaltiot harjoittavat. Siirtolaisuuden hallinta kuuluu niiden suvereeniin oikeuteen päättää, ketkä ovat oikeutettuja muuttamaan laillisesti ja keiden maahantulolle puolestaan asetetaan rajoituksia.

Rajoituksista ja valtioiden kiristyvästä siirtolaisuuspolitiikoista huolimatta kansainvälinen muuttoliike on ilmiö, jota ei voi pysäyttää. Samalla, kun epäsäännöllisestä siirtolaisuudesta on tullut yhä voimakkaammin ei-toivottu ilmiö, jota vastaan taistellaan niin sanan kirjaimellisessa kuin kuvainnollisessakin merkityksessä, on siitä myös tullut vakiintunut siirtolaisuuden muoto. Yhä useammat ihmiset ottavat riskin ihmislakuljettajien matkassa, tai tarttuvat epämääräisiin työtarjouksiin. Halu ja motivaatio päästä pois köyhyydestä ja saada mahdollisuus parempaan elämään ylittävät riskit ja vaarat.

Epäsäännöllistä siirtolaisuutta pyritään kontrolloimaan ja estämään myös lähes hinnalla millä hyvänsä. Esimerkiksi Yhdysvaltain ja Meksikon rajalla eivät enää riitä huipputeknologisin valvontajärjestelmin varustetut sähköaidat ja aseistetut vartijat, vaan rakenteilla on satojen kilometrien pituinen muuri. Euroopassa median huomion ovat puolestaan keränneet tapahtumat Kanarian-

saarilla, jossa laittomasti saarille saapuneet ovat joutuneet odottamaan kohtaloaan epäinhimillisissä oloissa. Vaikka median huomio kohdistuu useimmiten länsimaailman tapahtumiin, tapahtuu vastaavaa ympäri maailmaa, usein paljon suuremmassa mittakaavassa. Epäsäännöllinen siirtolaisuus on moniulotteinen ilmiö, joka on vahvasti kytköksissä globalisaatioon ja maailmassa vallitsevaan eriarvoisuuteen. Siihen kulminoituvat niin taloudelliset, sosiaaliset, juridiset, kuin eettisetkin kysymykset.

Siirtolaisuuden työntö- ja vetotekijöistä puhutaan myös paljon. Epäsäännöllisestä siirtolaisuudesta puhuttaessa kyseeseen tulevat kuitenkin vain työntekijät, kuten köyhyys. Vetotekijät eivät tästä siirtolaisuuden ryhmää, eli noin 15–30 miljoonaa ihmistä kosketa, vaikka he olisivat koulutettujakin. Siirtolaisuuden hallinta näyttää kohdistuvan joko köyhiin tai kouluttamattomiin, tai köyhemmiltä alueilta tuleviin koulutettuihin ihmisiin. Hallitukset ottavat vastaan siirtolaisia omilla ehtoiltaan, kun siitä on maalle hyötyä. Valikoiva ja säännöstelty siirtolaisuuspolitiikka korostaakin tämän päivän siirtolaisuuden hallinnan epäoikeudenmukaisuutta.

Kansallisvaltioiden lisäksi siirtolaisuuden hallintaa harjoittavat myös muut tahot, kuten esimerkiksi *Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM*. Tutkin keväällä 2006 valmistuneessa pro gradu -tutkielmassani IOM:ää ja sen toimintaa siirtolaisuuden hallinnassa. IOM pyrkii muiden toimijoiden tavoin käsittelemään siirtolaisuutta kokonaisvaltaisesti. Sen toiminta muodostuu muun muassa siirtolaisuuden hallinnasta, ihmiskaupan

vastaisesta työstä, työmuuttoon liittyvistä asioista, tiedonvälityksestä, terveydenhoitopalveluista, vapaaehtoisen paluun avustamisesta, teknisestä yhteistyöstä esimerkiksi biometristen passien kehittämisessä, siirtolaisuututkimuksesta ja laittoman siirtolaisuuden estämisestä. Toiminta ulottuu 118 valtioon koko maailmassa.

Pro gradu -tutkielmani otsikko *Siirtolaisuuden hallintaa – kaikkienko hyväksi* pohjautuu IOM:n toiminnassa vaikuttaneeseen lausekkeeseen *Managing Migration for the Benefit of All*. IOM:n siirtolaisuuden hallinnan voi sanoa rakentuvan ajatukselle ideaalista – toiminnasta kaikkien hyväksi. Lause esiintyi toistuvasti IOM-aineistossa, jota tarkastelin, ja kiinnitti huomioni. Sillä tavalla, miten asioista puhutaan ja miten ne konstituoidaan, on merkitystä. Sillä vaikiinnutetaan ja oikeutetaan oma toiminta sekä konstruoidaan samalla ympäröivää todellisuutta. Tutkimusmetodinani toimikin foucault’lainen diskurssianalyysi, jossa huomion kohteena on kieli ja se tapa, miten jokin taho omasta toiminnastaan puhuu.

Käsite siirtolaisuuden hallinta tuottaa myös ajatuksen ideaalin vastakohtasta eli kontrolloimattomasta sekä sääntelemättömästä siirtolaisuudesta, joka ei sovellu toimivan globaalin ja järjestäytyneen yhteiskunnan rakenteeseen, ja joka on saatava hallintaan. Epäsäännöllinen siirtolaisuus konstruoidaan siirtolaisuuden anomaliana, joka *vaatii* ilmiön hallinnointia ja sitä kautta normalisointia. Samalla luodaan oikeutus siirtolaisuuden hallinnalle, joka on vaikiinnuttanut itselleen totuuden ja itsestäänselvyuden aseman kan-

sainvälisestä muuttoliikkeestä puhuttaessa. Sen nimeen niin sanotusti vannovat sekä IOM että lähes kaikki kansallisvaltiot. Diskurssin itsestään selvyys ja homogeenisuus saivatkin alun perin tutkimusintressini heräämään ja valitsemaan IOM:n tutkimukseni kohteeksi. Tutkimuskysymykseksi muodostui ensinnäkin, miten Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö on onnistunut yhdistämään perinteisesti ajatellen kaksi täysin vastakkaista käsitettä, ihmisten vapaan liikkuvuuden ja sen rajoittamisen, uskottavaksi politiikaksi nimeltään siirtolaisuuden hallinta? Ja toiseksi, miten IOM oikeuttaa tämän hallinnan, koska se pääosin kohdistuu epäsäännöllisiin siirtolaisiin eli jo valmiiksi vähäosaisiin ja köyhiin ihmisiin? Voidaankin kysyä, hallitaanko siirtolaisuutta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kustannuksella?

Käytin tutkielmassani teoreettisena viitekehyksenä Michel Foucault’n teoriaa hallintamenteliteetista. Tällöin tarkastelun kohteena ovat itsestäänselvyudet ja niiden taustalla vaikuttavat ja niitä ohjaavat ns. rationaali-teetit. Foucault’n mukaan itsestäänselvyyksinä pidetyt ”totuudet” kaipaavat aina lähempää tarkastelua, koska ne eivät tipahda annettuina eteemme, eivätkä ne ilmene sellaisenaan sosiaalisissa käytännöissä. Kyse on aina tarkoituksellisesta toiminnasta, jonka joku on keksinyt, jonkin asian hahmottamisesta siten, että se kaipaa hallintaa, sekä pyrkimyksestä vaikuttaa toisten ihmisten käyttäytymiseen.

IOM puhui alkuaikoina toiminnastaan siirtolaisuuden edistämisenä, mutta sittemmin 1990-luvulla se alkoi kutsua sitä siirto-

laisuuden hallinnaksi. IOM alkoi näin ollen hahmottaa siirtolaisuuden ilmiönä, joka kaipaa hallintaa. Se alkoi ilmaista uutta toimintasuuntaansa käytännöissään sekä siinä, miten se toiminnastaan puhui. Kyse on diskursiivisesta vallankäytöstä, joka on tehokas keino hallinnoida väestöä ja ohjata ihmisten käytöstä.

Hallintamentaliteettia hyödyn-tävässä tutkimuksessa pureudutaan tiedon ja vallan käsitteisiin tarkastelemalla niitä osana sosiaalisia käytäntöjä. Kyse on mikrotason valtasuhteista, joissa hallinta toteutuu toimintana ja vallankäyttönä, joka vaatii sekä tietoa että taitoa. Tarkastelemalla IOM:n käytännön toimia ja sen omaa puhetta (foucault'laisittain *poliittisia teknologioita*) sekä nostamalla esiin toimintaa ohjaavia ja sen taustalla vaikuttavia ”totuuksia” (*poliittisia rationaliteetteja*) oli mahdollista hahmottaa IOM:n toiminnan taustalla vaikuttavaa strategista ajattelua, ja niin sanotusti muodostaa IOM:n siirtolaisuuden hallinnan mentaliteetti. Ammensen IOM:n puhetta ja käytäntöjä aineistosta, joka muodostui IOM:n peruskirjasta, internetsivuista sekä sen julkaisemasta lehdestä *Migration*. Aineistoni rajautui aikavälille 1991–2005, jolloin tutkimus kattoi myös lehden aikaisemmat ilmestymismuodot *IOM News* ja *Monthly Dispatch*. Aineiston aikavälin valitseminen perustui siihen, että 1990-luvun alussa painopiste IOM:n toiminnassa siirtyi siirtolaisuuden edistämisestä sen hallintaan.

Aineistoanalyysin perusteella IOM:n toiminnalle nousi esiin ja hahmottui kuusi rationaliteettia, joihin IOM:n siirtolaisuuden

hallinta perustuu ja joiden avulla IOM toimintansa oikeuttaa. Rationaliteetit ovat *asiantuntijuus, moraalisuus, suvereniteetti, vapaaehtoisuus, uhka ja avustaminen*. Ne sekä ylläpitävät että konstruoivat edelleen IOM:n siirtolaisuuden hallinnan mentaliteettia. Kyse ei ole neutraalista tiedosta, vaan diskursiivisen muodostelman kautta nähdystä IOM:n tiedon tuotannon muodoista, jotka ovat saavuttaneet totuuden aseman. Vaikka diskursianalyttisessä tutkimuksessa tulokinnalla on oma rooli, rakentui tutkimukseni reliabiliteetti hyödyntämällä teoreettista viitekehystä ja aineistoa limittäin.

Aineisto, josta rationaliteetit nostettu esiin, pitää sisällään kansainväliselle järjestölle tyypillistä vakavaa institutionaalista puhetta, jossa järjestö pyrkii kuvaamaan toimintaansa mahdollisimman kattavasti sekä samalla perustelemaan ja oikeuttamaan sitä mahdollisimman uskottavasti. IOM ei kuitenkaan onnistu siinä täysin ristiriidattomasti tai ilman päällekkäisyyksiä. Sen toiminnan rationaliteetit voidaan nähdä osittain ristiriitaisina, toisiaan vastaan kilpailevina tai toisiaan täydentävinä ja tukevinä väitteinä. Tästä huolimatta ne kaikki esiintyvät siirtolaisuuden hallinnan taustalla. IOM:n toimijuus tuntuukin hieman vaihtelevan teemasta toiseen ja identiteetti muuttuvan sen suhteen, mikä rationaliteetti toimii parhaiten siirtolaisuuden hallinnan oikeuttamisessa. Käsittelen seuraavassa lyhyesti muodostamiani rationaliteetteja IOM:n siirtolaisuuden hallinnassa.

Minkä tahansa yhteiskunnallisen toimijan on aina saavutettava uskottavuus toiminnalleen, ja

etenkin kansainväliselle järjestölle tämä on ehto. Jotta järjestö saa kannatusta toiminnalleen, vetoaa se usein *asiantuntijuuteen*. Myös IOM:n toiminta etenee asiantuntijuuden kautta. Se suorittaa tutkimuksen esimerkiksi epäsäännöllisestä siirtolaisuudesta tietyllä maantieteellisellä alueella, ennen kuin se tarjoaa palveluitaan hallituksille. Foucault'n mukaan hallinnan täytyykin aina perustua tietoon. Asiantuntijaroolin avulla IOM identifioi ja erottaa siirtolaisuudesta sen anomaliat ja luokittelee ne hallinnan tarpeessa oleviksi ilmiöiksi.

Foucault'n mukaan hallinnassa on aina myös kyse käytöksen ohjaamisesta johonkin tiettyyn suuntaan. Tällöin esiin nousevat väistämättä myös *moraaliset* kysymykset. IOM:n toiminnassa tämä ilmenee siinä, että IOM toteaa joko eksplisiittisesti tai implisiittisesti, että sen toiminta on moraalisesti oikein ja että vain hallinnalla voidaan saavuttaa parhaat lopputulokset, ja välttää tragediat, joita epäsäännöllinen siirtolaisuus synnyttää. IOM korostaakin omaa rooliaan ns. rehellisenä välikätenä.

Asiantuntijuus- ja moraalisuus-rationaliteetit puhuvat sen puolesta, että IOM asiantuntijana olettaa tietävänsä jonkinasteisella tarkkuudella ja tiedolla, mikä on moraalista käytöstä yksilöille ja kollektiiville. Asiantuntijuus ja moraalisuus ovat näin ollen osa totuutta, jolla siirtolaisuuden hallintaa pidetään yllä. Ne voidaan kuitenkin myös asettaa vastakkain, koska hallinta ei kohdistu tasapuolisesti kaikkiin, vaan nimenomaan epäsäännöllisiin siirtolaisiin. Tällöin asiantuntijuuden, joka puol-

taa siirtolaisuuden hallintaa, voi kyseenalaistaa sen moraalisuuden kannalta.

Vaikka pyrkimyksenä on toimiminen kaikkien parhaaksi, saattaa tuloksena olla se, että jo valmiiksi eriarvoisessa asemassa olevat määritellään lisäksi ei-toivotuiksi. IOM:n toiminnan asiantuntijuuden ja moraalisuuden kyseenalaistavat useimmiten tahot, jotka näkevät IOM:n länsimäistä näkökulmaa tai jopa kansainvälistä liikkuvuutta estävänä toimijana. Asiantuntijuus- ja moraalisuus-rationaliteettien saatetaan nähdä toimivan sosiaalista oikeudenmukaisuutta vastaan, koska hallinta ja sääntely näyttävät sallivan vapaan liikkuvuuden vain jo valmiiksi parempiosaisille henkilöille, eivätkä salli siirtolaisuutta köyhistä oloista, mikä perustuu toiveeseen paremmasta elämästä. Tällainen toiminta kertoo kansainvälisen muuttoliikkeen status quon epäoikeudenmukaisuudesta ja valikoivuudesta sekä sosiaalisesta inklusiosta ja eksklusiosta, mikä vahvistaa globalisaation negatiivisia puolia.

Siirtolaisuuden hallinnan moraalisuutta kannatetaan useimmiten myös asiantuntija-argumenteilla, joiden mukaan hallittu siirtolaisuus tuottaa pitkällä aikavälillä parhaat tulokset. Tällöin asiantuntijuus- ja moraalisuus-rationaliteetit muodostuvat toisiaan tukeviksi, ja perustuvat niin sanottuun institutionaaliseen huolenpitoon. Ylhäältä tuleva vallankäyttö saattaa Foucault'n mukaan johtaa alistussuhteeseen hallinnoijan ja hallinnoitavien välillä. IOM:n toiminta kuitenkin kestää tämän kriitikin, koska totta on, että järjestäytynyt yhteiskunta toimii paremmin

kuin hallitsematon. Tausta-ajatuksena IOM:n toiminnassa on, että yhteiskunta pystyy paremmin vastaanottamaan siirtolaiset ja tarjoamaan heille parhaimmat mahdollisuudet toimia yhteiskunnassa, kun siirtolaisuus on hallittua.

Siirtolaisuuden hallinta perustuu myös vahvasti valtioiden *suvereniteetille*. Tämä ei toteudu ainoastaan IOM:n, vaan myös yleisessä siirtolaisuuden hallinnassa, koska valtiot pitävät tiukasti kiinni suverenista oikeudestaan päättää maahanmuuttopolitiikastaan. Ehdottaessaan yhteistyötä siirtolaisuuden hallinnassa IOM myös toimii ensisijaisesti valtioiden kumppanina tai välikätenä, mikä korostaa IOM:n roolia kansainvälisenä hallitustenvälisenä järjestönä, jolla ei ole itsenäistä valtaa. Suvereniteetin johdosta IOM hallinnoi siirtolaisuutta yhdessä ja ristiriidattomasti valtioiden lainsäädäntöjen ja politiikkojen mukaisesti tukemalla samalla kansallisvaltioihin perustuvaa kansainvälispoliittista järjestystä. Suvereniteetin kunnioittamiseen liittyy läheisesti myös *vapaaehtoisuus-rationaliteetti*. IOM ei omaa pakkovaltaa valtioihin tai siirtolaisiin nähden, vaan se odottaa aina valtion kutsua, ennen kuin se aloittaa toimintansa jossain maassa. IOM ei myöskään pakota palvelujaan siirtolaisille, vaan sen käytännöistä käy ilmi, että esimerkiksi avustaminen perustuu aina avunkohteiden vapaaehtoisuuteen ja aktiivisuuteen, mikä Foucault'n mukaan onkin aina hallinnan edellytyksenä.

Suvereniteetti- ja vapaaehtoisuus-rationaliteetit tukevat siirtolaisuuden hallintaa kaikille parhaana vaihtoehtona, mutta samalla myös ne sisältävät jonkinasteista

ristiriitaisuutta. Vaikka IOM:ään liittyminen, kuten myös järjestön operationaaliset kulut ovat valtioille vapaaehtoisia, on IOM:n toiminta kuitenkin täysin riippuvaisista sen jäsenvaltioiden rahallisesta tuesta. Tällöin rahoitus ja IOM:n tarjoamat palvelut saattavat heijastaa jäsenvaltioiden omia kansallisia agendoja, jolloin IOM:n rooli puolueettomana ja rehellisenä välikätenä saattaa kärsiä. IOM:ää on kritisoitu valtioiden kiristyvien siirtolaisuuspolitiikkojen myötäilemisestä sekä siitä, että IOM:n toiminta rakentuu kansallisuusaatteelle sekä periaatteelle, jonka mukaan ”ihmisten tulee ensisijaisesti asua siellä, missä heidän kotinsa on”.

IOM:n avustaminen vapaaehtoisessa paluussa on myös jossain määrin ristiriitaista. Yhtäältä epä-säännölliset siirtolaiset voivat itse valita, hyväksyvätkö he IOM:n apua vai eivät, eli tältä osin vapaaehtoisuus toteutuu ja toimii siirtolaisten ehdoilla. Toisaalta taas vapaaehtoisuus osoittautuu jossain määrin näennäiseksi, koska se todentuu ainoastaan siinä, palaavatko henkilöt kotimaahansa kansallisvaltioiden viranomaisten vai IOM:n saattamana. Kyse ei siis ole varsinaisesta vapaaehtoisesta paluusta. Tämä ei kuitenkaan laske käytännössä IOM:n työn arvoa siinä, että se tekee faktisen karkotuksen ja paluun siirtolaisille inhimillisemmäksi sekä avustamalla reintegraatiossa pyrkii parantamaan siirtolaisten oloja lähtömaissa, jotteivät he tuntisi pakottavaa tarvetta lähteä uudestaan etsimään parempaa elämää muualta.

Vapaaehtoisuus ja suvereniteetti muotoutuvatkin tätä kautta myös toisiaan tukeviksi rationali-

teeteiksi. Vaikka IOM ei kyseenalaista valtioiden kiristyviä siirtolaisuuspolitiikkoja, se pyrkii pysäyttämään maailmassa jatkuvan noidankehän ihmisten epäsäännöllisessä liikkuvuudessa, koska useimmiten lähdön syynä on köyhyys, huonot työmahdollisuudet tai turvattomuus kotimaassa. Arviot epäsäännöllisten siirtolaisten lukumäärästä kertovat kuitenkin siitä, ettei reintegraatiossa avustaminen ole aina kestävä. IOM tekee parhaansa tasapainoillesaan suvereniteetin ja vapaaehtoisuuden välillä, mutta toisaalta sen toiminta saattaa jossain määrin redusoidua vain mekanismiksi tämän päivän noidankehämäisessä ja eksklusioon perustuvassa siirtolaisjärjestyksessä.

IOM perustelee siirtolaisuuden hallintaa myös sillä, että epäsäännöllinen siirtolaisuus muodostaa yhden aikamme suurimmista turvallisuushkista sekä kansallisvaltioille että siirtolaisille itselleen. 2000-luvun alku onkin edennyt siten, että lähes mikä tahansa kansainvälisen politiikan ilmiö on Ole Waeverin termin ”turvallistettu”. Myös siirtolaisuus on turvallistettu, osittain IOM:n toimesta. Jotta IOM saa kannatusta siirtolaisuuden hallinnalle, joka keskittyy kontrolliin ja rajojen tiukempaan valvomiseen, se konstruoi epäsäännöllisen siirtolaisuuden uhkana turvallisuudelle.

Uhka-rationaliteetti näkee epäsäännölliset siirtolaiset potentiaalisena uhkana ja hyökkäyksenä valtioiden suvereniteettia vastaan, jolloin samalla sisäänrakentuu ajatus aktiivisuudesta. Tämä aiheuttaa pelkoa ja edistää sekä kontrollien että ennaltaehkäisevän toiminnan sisällyttämistä siirtolaisuuden

hallintaan. Uhka-rationaliteetti on myös varsin ”myyvä” peruste tämän päivän maailmassa ja vaikuttaa suurelle yleisölle aina vain ”rationaalisemmalta”.

Toisaalta IOM vetoaa epäsäännölliseen siirtolaisuuteen maailmanlaajuisena huolenaiheena, jolloin siihen liittyy suuri määrä avustamisen tarpeessa olevia ihmisiä eli uhreja. Sitä mukaa, kun siirtolaisuuden hallinta ja etenkin sen kontrollia korostava aspekti lisääntyy, muodostuu heitä kuitenkin yhä enemmän sen sijaan, että luku pienentyisi. Myös historia todistaa, etteivät murit ole enenkään pidätelleet ihmisiä, jotka ovat päättäneet muuttaa elämänsä hinnalla millä hyvänsä. Tällöin lisääntyy myös tarve avustaa heitä, jolloin IOM:n toiminta validoituu osaltaan sen oman toiminnan kautta. Avustamis-rationaliteetti toimii uhrinäkökulman kautta, joka korostaa epäsäännöllisten siirtolaisten passiivisuutta. Epäsäännöllisiin siirtolaisiin ei suhtauduta aktiivisina paremman elämän tavoittelijoina tai rohkeina riskinottajina, vaan heidät alistetaan uhrinäkökulman kautta passiivisiksi toimijoiksi. Vaikka avustamis- ja uhka-rationaliteetit konstituivat epäsäännöllisen siirtolaisuuden lähes täysin vastakkaisista näkökulmista, ne myös rakentuvat osittain toistensa varaan. Huolimatta siis siitä, luokitteleeko IOM epäsäännölliset siirtolaiset uhkaksi vai uhreiksi, voi se tarpeen tullen oikeuttaa siirtolaisuuden hallinnan kumman tahansa rationaliteetin tarjoaman ”totuuden” avulla.

Esittelemäni kuusi rationaliteettia rakentuvat IOM:n identiteetille ja toiminnalle, mutta samalla ne myös konstituivat sitä

itse. Toiminnan perustelut toistuvat aineistossa usein sanasta saanaan yhteyksien ja yksityiskohtien vaihdellussa. Yhteistä rationaliteeteille on se, että niiden avulla siirtolaisuuden hallinta on saavuttanut IOM:n toiminnassa itsestäänselvyyden ja totuuden aseman, jonka myös ympäröivä todellisuus on alkanut ottaa annettuna. Totuudet ovat kuitenkin aina jonkin toimijan päämäärällisen toiminnan tulosta, eivätkä ne synny itsestään. IOM:n tapauksessa kyse on myös siitä, että järjestö on luonut toiminnalleen, ja sitä myöten omalle olemassaololleen, mahdollisimman moniulotteiset ja kaikenkattavat oikeutukset.

Rationaliteetit kuvaavat näin ollen, miten IOM:n pyrkii kattamaan koko epäsäännöllisen siirtolaisuuden ilmiön eli liikkeen lähtömaasta kohdemaahan ja takaisin. Se kuitenkin mahdollistuu ainoastaan siten, että epäsäännöllisen siirtolaisuuden poliittisuus jätetään huomiotta ja että toimijuutta vaihdellaan teemasta toiseen. Tämä tulee ilmi esiinnousseiden erilaisten, osittain ristiriitaisten tai päällekkäisten rationaliteettien perusteella. Toisaalta useiden rationaliteettien olemassaolo ja niiden vaikutus sallii IOM:lle joustavuutta ja mahdollisuuksia toiminnassaan, mutta toisaalta niiden seurauksena IOM:n identiteetti hajautuu ja toiminta muodostuu ambivalenttiseksi. IOM jääkin josain mielessä rationaliteettiensa vangiksi, koska niiden monipuolisuus jättää epäselväksi toiminnan perimmäisen tarkoituksen. Tällöin voidaan myös kyseenalaistaa siirtolaisuuden hallinnan itsestäänselvyys sekä sen sisältämä totuus-efekti.

Kansainvälisen muuttoliikkeen status quo'na näyttää olevan IOM:n kaltainen toiminta. Epäsäännöllisen siirtolaisuuden hallinnassa tavoitellaan kokonaisvaltaisuutta, joka ei siltikään toteudu, koska hallinnassa keskitytään lähes yksinomaan ad hoc -tyyppisten teknisten ratkaisujen löytämiseen. Huomio keskittyy epäsäännöllisen siirtolaisuuden ns. pintatasoon ja sen näkyvimpään osaan sen sijaan, että huomio kiinnitettäisiin taustalla vallitseviin poliittisiin ongelmiin, köyhyyskuiluun ja eriarvoisuuteen. Epäsäännöllisestä siirtolaisuudesta on tullut tämän päivän nälänhädän kaltainen poliittinen haaste, jonka ehkäisemisestä ei valtioiden kesken ole konsensusta ja johon millään valtiolla ei ole varsinaista poliittista halua tarttua.

Tämä hankaloittaa myös IOM:n toimintaa. Kansainvälinen muuttoliike kasvaa jatkuvasti, mutta kansallisvaltiot suhtautuvat yhä kielteisemmin rajojensa avaamiseen edes lailliselle työvoimalle. Globaali todellisuus vaatii globaalia otetta siirtolaisuuteen, ja tällaisessa kehityskulussa tarve ylikansalliselle toiminnalle on selviö. Tavoitteena pitäisi kuitenkin olla sellaisen toimintapolitiikan kehittämisen, jonka avulla epäkohtiin puututaan ilman, että luodaan uusia kuiluja luokittelemalla ihmiset säännöllisiksi tai epäsäännöllisiksi. Lähtökohtaisesti on kunnioitettava ihmisoikeuksia ja vapautta valita asuinpaikkansa, sekä epäsäännöllisen siirtolaisuuden työntösyiden, useimmiten köyhyyden, vähentäminen lähtömaissa.

Hallintamentaliteettiteoriaan ja yleiseen hallintatutkimukseen pohjautuvan tutkimuksen tarkoi-

tuksena ei yleensä ole seurausten arvioiminen, vaan pikemmin itse prosessin kuvaaminen. Foucault'n mukaan huomio tulee kiinnittää päämäärien sijasta mentaliteettiin, joka ohjaa vallan käyttöä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että niin kauan kuin suvereniteetin kunnioittaminen toimii rationaliteettina IOM:n toiminnassa, ei IOM voi lunastaa roolia, jonka myötä se voisi muuttua itsenäisemmäksi ja dynamisemmäksi toimijaksi siirtolaisuuskysymyksissä. IOM omaa tietotaitoa ja globaalin verkoston, mutta sen nykyiset käytännöt epäsäännöllisessä siirtolaisuudessa vaikuttavat jossain määrin ristiriitaisilta. Potentiaalia IOM:llä olisi kuitenkin tasa-arvoiseen ja sosiaalisesti oikeudenmukaiseen toimintaan.

Jotta kansainvälisessä muuttoliikkeessä vallitsevia valtasuhteita voitaisiin ymmärtää, pitäisi Foucault'n mukaan tutkia niitä muotoja, joilla valtaa eli tietyn ilmiön hallintaa vastustetaan. Valtataistelujen tarkoituksena ei ole hyökätä tiettyä valtainstituutiota, -ryhmää tai eliittiä, vaan ennen kaikkea vallan taustalla olevia poliittisia rationaliteetteja ja teknologioita vastaan. Niinpä sen sijaan, että siirtolaisuuden hallinnassa epäsäännöllinen siirtolaisuus mielletään mm. IOM:n konstruoinnin mukaan toimintana, joka vaatii erilaisten hallintamekanismien käyttöönottoa, voitaisiin epäsäännöllinen siirtolaisuus käsittää yhtenä valtasuhteiden vastustuksen muotona. Sitä ei siis pitäisi tulkita ainoastaan hyökkäyksenä jonkin maan suverenisuutta kohtaan, vaan vastustuksena sille, että siirtolaisuuden hallintaa ja kontrollia korostavia institutionalisoituja toimintatapoja pidetään itsestään selvyyksinä.

Tämän näkökulman kautta epäsäännöllinen siirtolaisuus voitaisiin käsittää aktiivisena ja tavoitteellisena toimintana sekä kannanottona – toisin sanoen 15–30 miljoonan ihmisen mielenosoituksena – maailman siirtolaispoliittiseen tilanteeseen.

Tarkoituksenani oli tarttua IOM:n tarkastelun kautta laajempaan kansainvälisen muuttoliikkeen kontekstiin ja käsitellä siinä vallitsevaa sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta. Tutkimustani voi heijastaa myös yleisemmin siirtolaisuuden hallinnasta käytävään keskusteluun pohtimalla sitä, ilmentyvätkö IOM:n toiminnassa vaikuttavat rationaliteetit myös muiden tahojen toiminnassa. Foucault'laisen hallintamentaliteettitutkimuksen avulla on voitu analysoida ja tuoda esiin IOM:n toiminnassa vaikuttavat ja sitä ohjaavat rationaliteetit jakeuseenalaistaa IOM:n toiminnan ”totuus”. Sitä kautta voidaan siirtolaisuuden hallinta itsestään selvänä toimintapolitiikkana kyseenalaistaa kokonaisuudessaan ja ryhtyä etsimään muita toimintavaihtoehtoja.

Tähän loppuun voin vielä mainita mielenkiintoisena kuriositeettina, että käydessäni noin kuukausi pro gradu -tutkielmani valmistumisen jälkeen IOM:n internetsivuilla huomasin, ettei lausetta *Managing Migration for the Benefit of All* enää näkynyt järjestön nimen alla. Tilalle oli tullut uusi jatke, *the Migration Agency*. Sattumaa? Kenties.

Lähdeviitteet: Ks. Piia Nikulan pro gradu -tutkielma, joka on julkaistu myös Siirtolaisuusinstituutin Web Reports -sarjassa numerolla 13 ja löytyy osoitteesta: <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports.htm>

Need for more immigrants in Canada

Elli Heikkilä



The Embassy of Canada in Helsinki and the International Cultural Centre Caisa organized the seminar "Making Diversity Work" in Helsinki, January 17th 2007. Mr. Robert Orr, Minister (Immigration) and head of the Canadian Immigration program at the Canadian High Commission in London, pointed out in his presentation "Canada's Immigration and Integration Programs" that Canada has a positive attitude towards immigration and multiculturalism. 18 per cent of population of Canada was born outside the country and in numbers there are 5.4 millions immigrants. Four millions identify themselves as visible minorities.

Canada's goal, according to Mr. Orr, is to foster the development of a strong viable economy in all regions of the country, but metropolitan areas are still main destination areas for immigrants. Almost half of all immigrants move to the Toronto region, with the vast majority of the rest going to Montreal and Vancouver. Immigrants want what Canadians want, i.e. to live where economic opportunities exist. Smaller communities have thus less experience of immigration. Immigrants are important in the labour market and 60 per cent of them are economic immigrants and 40 per cent non-economic (family reunion, refugees).

The Canadian Model is integration and as quickly and comfortably as possible. Immigrants have rights and responsibilities.

Ms. Susan Brown, Senior Policy Advisor, City of Toronto, stressed that ageing population is increasingly dependent on immigration. There will be skill and labour force shortage for all occupations. City of Toronto has 2.6 millions population of which half were born outside of Canada. Over 100 languages are spoken in the city and there also exists religious diversity. Canada uses so-called point system, which values education and skill.

Immigrants are more educated than persons born in Canada. Immigrants are representing growing proportion of labour force, suppliers, customers and the Canadian population. Government sponsored refugees are hardest to integrate, because there can be for example victims of torture and vulnerable situations.

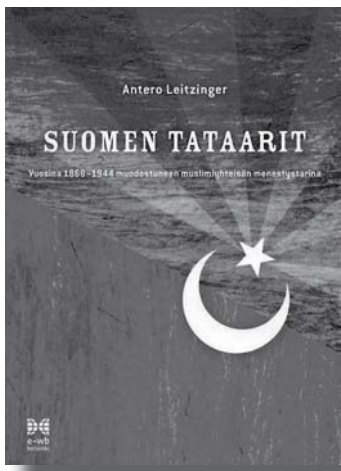
Ms. Brown also asked what working life should do for making diversity work. Her opinion was to include immigrants in a more positive way. For example, big banks have developing programmes in Toronto, and also City of Toronto employs many immigrants. There are huge ranges of programmes ensuring that employers are not tak-

ing risk of employing immigrants, instead immigrants should be seen as positive human resource.

The third speaker in the seminar was Ms. Ratna Omidvar, Executive Director of the Maytree Foundation, Toronto-based private foundation that works to accelerate the settlement of refugees and immigrants in large urban centres in Canada. She classified Canadian immigration into four different phases: 1970s "Mosaic", 1980s "Level playing field", 1990s "Belonging", and 2000s "Two-way street".

Her point was that diversity is in our DNA like bilingualism and immigration. Immigrants create new markets and demand in the society. There are also emerging problems like poverty and many immigrants are working below their talents and qualifications. She was also asking for the development of practical programs.

Internships could be the way to get first immigrant to work in a company or a working place. The target is to gain the first Canadian work experience for immigrants, and lacking it is the most difficult barrier for immigrants. The internship program, Career Bridge, have proved to be extremely successful. Further, mentoring creates understanding between people and also employer training is important.



Antero Leitzinger: Suomen tataarit. Vuosina 1868-1944 muodostuneen muslimiyhteisön menestystarina. Helsinki: East-West Books 2006. 280 s., kuv.

Tämä kätevän kokoinen, ulkoasultaan sievä ja sisällöltään eksoottisuudellaan kiehtova ja paikoin jännittäväkin teos on pitkän kypsyttelyn tulos. Osittain se korvaa tekijän aikaisemmin julkaiseman saman kokoisen käsikirjan *Mishäärit – Suomen vanha islamilainen yhteisö* (1996).

Kirja alkaa lyhyellä katsauksella turkkilaisten kansojen vaiheisiin muinaisimmista ajoista saakka. Monipuolisesti esitellään mishäärien ongelmallista etnogeneettistä taustaa ja etnohistoriaa, joista on paljon olettamuksia ja eri suuntiin vetäviä mielipiteitä. Lähdeluettelosta puuttuva kansallisen historian kirjoituksen moniosaiseksi suunniteltu suurteos *Istoriya tatar s drevneishih vremjon* (osa I, Kazan 2002, 551 s.) käsittelee parhain asiantuntijavoimin samoja asioita mitä ansiokkaimmalla tavalla. Liian suorasukaisia lienevät ilmaukset ”juutalaiset ka-

raimit” (23) ja ”juutalainen laisko” (166), joita lievennetäänkin s. 36, sillä Liettuan karaiimit korostavat voimakkaasti edustavansa itsenäistä monoteistista uskontoa sanoutuen kokonaan irti juutalaisuudesta toisin kuin esim. Egyptin karaiitit, jotka pitävät itseään juutalaisuuden kruununa. Puhe ”buddhalaisista jakuuteista” tarkoittaa ymmärrettävästi tuvalaisia — Siperian jakuutit ovat puolestaan shamanisteja (vrt. s. 166) ja kristittyjä. Ilman mainintaa olisi voinut jättää Arthur Koestlerin kyseenalaiset ja moneen kertaan kumotut yritykset johtaa Itä-Euroopan juutalaiset kasaareista. Yhtä ongelmallista on pitää karaiimeja kasaarien perillisinä (25).

Puhuttaessa Keski-Aasian vanhimmista turkkilaisista kielistä on huomattava, että uiguuri oli vain yksi vähintään 5-6 muinaisturkkilaisesta murteesta. ”Kasaari ja sen seuraaja karaiimi” (27) on perin rohkea yleistys, koska kasaarien kielestä ei tiedetä käytännöllisesti katsoen mitään.

Alunperin etnistä ja sittemmin yleistävän politonyymin aseman saanutta termiä ”tataari” tekijä valottaa lyhyesti osoittaen eräitä sen ongelmista (31-32). Aiheesta on olemassa hyvin laaja kirjallisuus. Puhe ”islamilaisesta papistosta” (34) ei ole täysin paikallaan, koska islamissa ei tunneta pappetta. Nykyisin puhutaan mieluummin ”uskonoppineista” (so. islamilaisen lain tuntijoista) tai ”muslimihengellisistä”.

Islaminuskoisten tataarien ongelmiin venäläisyyden ja ortodoksisen kirkon puristuksessa toisi tarkentavia näkökulmia esim. Robert P. Geracin *Window on the East. National and Imperial iden-*

ities in Late Tsarist Russia (Cornell UP 2001). Sivulla 59 mainittu lähetyssaarnaaja Jevfimi Malov (1835-1918) oli itse asiassa Kazanin teologisen akatemian anti-islamilaisen opintojen ylim. professori v:sta 1868 ja Venäjän huomattavin islaminvastaisen lähetystyön teoreetikko ja käytännön toimija (Geraci s. 87-) — paradoksaalisesti hänen pojastaan Sergeistä tuli maineikas turkologi.

Kielen ominaispiirteistä puhuttaessa lukija hieman hämmenyy toteamuksesta ”sanojen omistusmuodossa olevat substantiivit saavat akkusatiivissa *ogus*-muodon” (62) — viittaako se teoksessa mainittuun turkkilaisten kielten eteläiseen *oghuz*-ryhmään?

Monihaaraisten historiallisten selvitysten jälkeen varsinainen aihe, tataarien muutto Suomeen ja sopeutuminen tänne alkaa vasta s. 83. Valitettavasti Viaporin sotilassimaamin pitämien metrikkirjojen vuosien 1836-50 demografista antia ei tunneta, koska kirjat lähetettiin myöhemmin jostain syystä Turkkiin eikä pyydettyjä mikrofilmejä kopiokappaleista ole saatu Ufasta. Tilasto muslimien määristä seitsemässä suurimmassa kaupungissamme antaa vuodelta 1910 summan 412 henkeä, jossa mukana voi olla myös sotilaita (85). Raportissaan Orenburgin Hengellisen ylihallinnon muftille Bajazitoville 30.7.1916 imami W.-A. Hakim mainitsee Suomessa siihen aikaan olleen n. 3000 islaminuskoista siviiliä ja n. 2000 muslimisotilasta. Ainakin siviilien osalta luku näyttää vahvasti liioitellulta — Leitzingerin tilaston valossa siitä voisi jopa pudottaa nollan pois. Toisaalta tammikuussa 1918 yksistään Helsingin ja Vi-

aporin varusmiehistä muodostetussa ns. Muslimipataljoonassa oli peräti 980 miestä majoitettuna Fleminginkadun päässä sijainneeseen entiseen kutomoon ja sokeritehtaaseen, joten Hakimin ilmottama kokonaisluku ei tunnu mahdotomalta. Vaikka sotapalveluksesta vapautuneet juutalaiset usein pyrkivät elinkeinorajoituksista huolimatta jäämään Suomeen, muslimien kohdalla sellaista ei ole juuri havaittavissa. Yrityksiä kyllä oli, mutta esim. entisen sotilaskirjurin Waluil [Valiulla] Masatitofin kansalaisuusanomus hylättiin 21.6.1859 islamilaisuuden vuoksi, vaikka hän oleskelikin maassa 29.3.1857 säädetyin ehdoin (Senaatin kansliatoimituskunta De47). Syitä muslimisotilaiden lähes täydelliseen takaisinpaluuseen ei liene tutkittu.

Vaikka siviilipuolen muslimien joukossa ei tunneta kääntymistapauksia ennen uskonnonvapauden säätämistä (96), niin sekä muslimi- että etenkin juutalaisotilaiden parissa oli useinkin kasteita. Metrikkakirjoissa heidät on loogisesti merkitty syntyneiden ja kastettujen joukkoon. Esim. rivimies *Kaituk Abdulajev* (Kirgii-sikaisakkien orda) Hämeenlinnan Invalidikomennuskunnasta sai kasteessa 21.2.1844 nimen Timofei ja tykkimies *Vildan Almuhammet Ahmetov* (Ufan kuvernementin Sterlitamakin ujezdi) Viaporin Linnoitustykistörykmentistä 23.11.1903 nimen Aleksandr. Ainakin juutalaisten kohdalla oli tärkeimmässä arvattavasti maahan jäämisen helpottaminen.

Metrikkakirjojan pitäminen (97) oli kyllä painetulla ohjeistolla säädetty myös muslimihengellisten velvollisuudeksi, lisäksi ko-

piokappaleet oli vuosittain lähetettävä Hengelliselle ylihallinnolle, joka toimitti seuraavan vuoden blankkoniteen täytettäväksi. Imaami Hakim kuitenkin laiminlöi metrikköjen pitämisen 1914-16, koska Senaatti ei asetuksen puutteessa voinut vahvistaa hänen hengellistä virkaansa. Hän ei myöskään voinut antaa virallisia syntymätodistuksia. Ongelmaan Hakim pyysi raportissaan muftilta neuvoa luvaten konsepteistaan täydentää puuttuvia osia.

7.11.1917 avattiin Helsingissä muslimisotilaitten ensimmäinen alueellinen kokous Suomessa. Sen avasi Armeijan, Laivaston ja Työläisten Edustajain Neuvoston Helsingin Muslimien Toimeenpanevan Komitean puheenjohtaja. Sen jälkeen käytiin valitsemaan puhemiehistöä ja sihteeriä. Kokouksen puheenjohtajaksi tuli Viaporin sotasataman konttoristi Aimaltdinov. Hakim valittiin Suomen sotilasimaamiksi (*vojennyi Ahun*). Teoksessa ei syvennytä sotaväessä palvelleiden ja kaupungissa asuneiden siviilimuslimien keskinäisiin suhteisiin, vaikka uskonnonharjoitus tapahtui yhteisissä puitteissa yhteisen imaamin johdolla.

Eduskunnassa ja lehdistössä käytyä, suurta yleisöäkin kiinnostanutta pitkäaikaista kiistelyä juutalaisten ja muslimien oikeudesta suorittaa rituaaliteurastuksia teoksessa ei myöskään käsitellä. Asian epäselvyyden vuoksi muslimeilä oli kuulemma tapana teurastaa lammas viiltämällä kurkku vähin äänin nurkan takana.

1914-22 Suomessa surmansa saaneiden nimet ovat viranomaisien merkinnöissä vääristyneet tai epäselviä käsialoja on luettu väärin. Otaksuttavasti esim. "Ksein"

= Husein, "Saihudin" = Saifutdin, "Shagovdinov" = Shigabutdinov, "Melafulin" = Letfullin, "Galinsijan Hailulitsch Nigmatulin" = Galimzjan Hairullitsh Nigmatullin (114-115).

Tavallaan aiheen ulkopuolelta kirja kertoo myös eräiden ei-islamiläisten kansallisuuksien edustajien pakenemisesta Solovetskin pakkotyöleiriltä (130-131). Monenkirjavien kohtaloiden tapausselostukset hieman pirstovat esityksen yhtenäisyyttä myöhemminkin, vaikka ovat sinänsä hyvin kiintoisia.

Yrjö Jahnssonin toiminta maahan pyrkivien tataarien asioissa sai pian täysin poliittisen luonteen muuttuen yritykseksi värvätä aktivisteja (joita hän sai puolelleen vain kaksi), mikä ikävästi johti yhteisön sisäiseen hajaannukseen ja pitkäaikaiseen vastakkainaseteluun. Perättömästä ilmiannosta ja kunnianloukkauksesta 29.1.1920 aloitetussa oikeusprosessissa syytetty Jahnsson sanoi "katsovansa velvollisuudekseen jollakin tapaa yrittää suojella tataarilaisten itenäisyyden hyväksi toimivia tataareja, jotka tässä työssä samalla toimivat Suomen kansan hyväksi." Kyseessä oli kuitenkin vaarallinen utopismi ja seikkailupolitiikka, olihan Suomikin vasta saanut itenäisyyden eivätkä äskettäin maahan tulleet halunneet vaarantaa mitään. Jahnsson oli valmis kääntymään Englannin (ja ilmeisesti Japaninkin) puoleen rahallisen ja muun avun saamiseksi suunniteltuun taisteluun bolshevikkeja vastaan. Tataarit eivät tarvinnut Englannin suojelusta tai apua eivätkä pyytäneet muuta kuin saada elää rauhassa ja politiikkaan sekaantumatta edelleenkin nauttia Suo-

nessa saamastaan turvapaikasta ja vieraanvaraisuudesta (188-191). Myöhemmin azeri Mehmet Sadikin kärjekäs toiminta vapaan Azerbaidžhanin puolesta herätti yhteisössä ristiriitoja.

Alimcan Idrisiin kohdistuneet epäluulot (195) olivat ilmeisen oikeutettuja. Idris (Idrisi, Idrisov) lähti Venäjältä vallankumouksen jälkeen opiskellen eri yliopistoissa. Maailmansodan aikana Turkin viranomaiset lähettivät hänet Berliiniin sotavangeiksi joutuneitten muslimien mullaksi. Bolshevikkien päästyä valtaan hän otti yhteyttä tataarikommunisteihin ja harjoitti kommunistista agitaatioita sotavankeudessa olevien tataarien keskuudessa saaden suuren joukon heitä palaamaan Neuvosto-Venäjälle. Myöhemmin hän lähti sinne itsekin takaisinpalaavien saattajana. Puolan tiedustelun mukaan hän vei silloin mukanaan paljon lääkkeitä, kokaiinia ja morfiinia. Rajalla yksi vangeista ilmiantoi salakuljetuksen, Idris vangittiin ja toimitettiin Moskovaan Lubjankan vankilaan 10 vuoden tuomiolla. Pian hänet kuitenkin vapautettiin ja lähetettiin Buharaan. 1920 hän tuli Kazaniin ja sai valtuutuksen edustaa Tatarstania Saksassa. 1922 hän oli Berliinissä Buharan kauppavaltuuskunnan jäsenenä ja Saksassa opiskelevien turkestanilaisten sekä Neuvosto-Venäjän tataarilaisten kansalaisten inspektorina, 1922-26 Buharan neuvostotasavallan edustajana. Hän organisoï ja johti "Allahia kunnioittavien muslimien yhdistystä". Puolan tiedustelun mukaan Idrisin yhtenä tehtävänä oli varjella opiskelevaa nuorisoa tataariemigranttien vaikutukselta. Siinä tarkoituksessa hän viikottain järjesti luento-

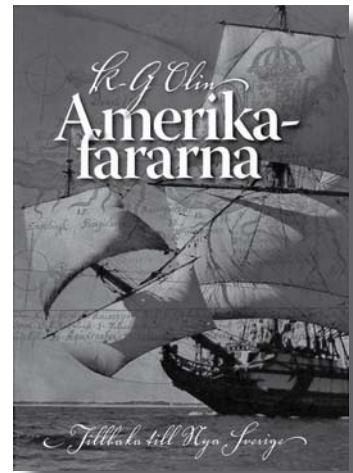
ja kommunismista kutsuen sinne esitelmöitsijöitä neuvostolähetystöstä, pakotti liittymään Komsomoliin jne. 1927 hän ilmestyi Suomeen alken työskennellä opettajana ja yrittäen saada selville, miten laitonta kirjallisuutta joutuu NL:oon. Esiintyen hurskaana muslimina hän yritti lyödä kiilaa paikallisten tataarien väliin saadakseen nuorison asettumaan vanhempaa ikäpolvea vastaan. Supon arkiston mukaan hänen epäiltiin olevan toimittelmassa Moskovan antamia tehtäviä ja hän lähtikin pian Suomesta Viron Narvaan. Vuodesta 1934 hän jälleen työskenteli Saksassa tieteellisenä neuvonantajana ja asettui sodan jälkeen Lähi-itään. (*Iz istorii rossiiskoi emigratsii. Pisma A.-Z. Validova i M. Tshokajeva 1924-1932 gg.* Moskva 1999, 16-17)

Koulukiusaamista tataarilainen haastattelijä ei saanut oman yhteisönsä lasten parissa esille (250), mutta teoksessa paljon esillä olevan Hasan Kanykoffin pojan tyttären Sabira Ståhlbergin kirja *Pilvivaeltaja* (2006) kertoo kyllä joutumisesta pöyristyttävän koulukiusaamisen ja julman väkivalan uhriksi etnisen ja uskonnollisen erilaisuuden takia. Hänen mielestään ilmiötä on esiintynyt, mutta siitä ei haluta puhua. Vierasperäiseen nimeen kohdistuvat ennakkoluulot saattavat johtaa luokitte luun, karsintaan ja siten syrjintään myös Suomen tataarien kohdalla, jotka kuitenkin hallitsivat suomen kielen yhtä hyvin kuin suomalaiset itse. Tätä kätkettyä ongelmaa Leitzinger esittelee s. 251.

Leitzingerin uusi kirja on ansiokas, kiistakysymyksissä kriittinen, antoisa ja kauttaaltaan mielenkiintoinen. Tataarien historia

on esimerkki siitä, miten alusta saakka omalla työllään elävät aivan vieraan kulttuurin edustajat voivat täysin saumattomasti integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan säilyttäen silti ominaispiirteensä, kieltensä ja uskontonsa.

Harry Halén



K-G Olin: Amerikafararna – Tillbaka till Nya Sverige. Jakobstad, 2006. 244 s. Ab Olimex Oy, >olin@multi.fi< ISBN 952-9600-14-3.

I sin trettonde populärhistoriska bok tar Jakobstadsförfattaren K-G Olin läsarna tillbaka till Nya Sverige. Boken som har titeln "Amerikafararna" berättar i första hand om det finländska inslaget i 1600-tals kolonin på Nordamerikas östkust.

En av kolonisterna i Nya Sverige, Måns Andersson, har konstaterats vara anfader till USA:s president George W. Bush. Vem denne Måns Andersson var har inte gått att klarlägga, men eftersom hans gård i Nya Sverige fick namnet Sillerud, har man antagit att han kan komma från den lilla orten Sillerud i Årjäng in Värm-

land. Olin för i sin bok fram en rad fakta som tyder att Andersson egentligen var en svedjebrukande finne. Ett stort antal sådana emigrerade nämligen från Mellansverige till Nya Sverige.

”Amerikafararna” innehåller även en lista med drygt ettusen namn på finländare och svenskar som gjorde resan till Nya Sverige. Materialet utgör en unik källa till kunskap om denna tidigaste Amerikaemigration. Boken är rikligt illustrerad och tryckt helt i fyrfärg. För de moderna fotografierna, samt kartor och layout, sva-

rar Gun-Marie Wiis vid grafisk designbyrå Wiizart.

K-G Olin koncentrerar sig i sitt författarskap på finlandssvenskt emigration. Hans tidigare böcker har berört Oregon, Kalifornien, Alaska, Klippiga bergen, Västindien, Sydamerika och Sydafrika. Han är därtill författare till bästsäljaren ”Grafton-affären” som behandlar inledningen till Finlands frihetskamp.

Olin deputerade 1988 med boken ”Våra första amerikafarare” som även den behandlade Nya Sverige -epoken. Då Olin nu tar

läsarna tillbaka till Nya Sverige är det med en helt omarbetad och utvidgad version av den tidigare boken.

Då ”Amerikafararna” presenterades på bokmässan i Göteborg i slutet av förra september fick boken ett påfallande gått mottagande. Kolonin Nya Sverige vid stränderna av floden Delaware bjuder på en fascinerande och färgstark historia med inslag av kolonialism, indiankrig, skeppsbrott, sjöröveri, kärlek, uppror och svek. Och merparten av nybyggarna var faktiskt finländare.

Siirtolaisuusinstituutin apurahat 2007

Siirtolaisuusinstituutin vuoden 2007 apurahat siirtolaisuustutkimuksen edistämiseen ja tukemiseen ovat haettavissa 15.4.2007 mennessä seuraavista rahastoista:

- * Kaarle Hjalmar Lehtisen rahasto
- * Niilo ja Helen Alhon rahasto
- * Olavi Koivukankaan rahasto

Rahastoista on jaossa yhteensä 11 000 euroa.

Apurahaa haetaan lomakkeella, jonka voi tallentaa täytettäväksi nettisivuiltamme:

<http://www.migrationinstitute.fi/sinst/apurahahaku.php>

Hakemukset liitteineen pyydetään lähettämään 15.4.2007 mennessä osoitteeseen:

Siirtolaisuusinstituutti
Linnankatu 61, 20100 Turku

Lisätietoja:

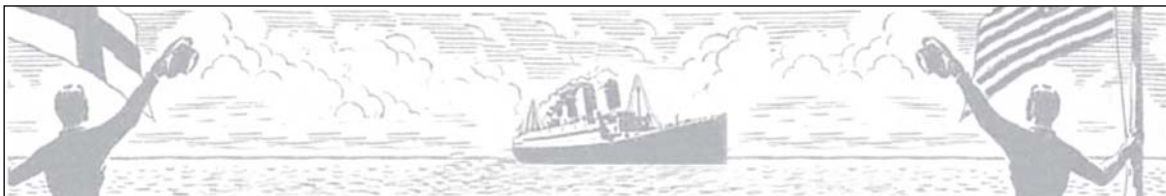
Siirtolaisuusinstituutin johtaja Olavi Koivukangas,
puh. 02-2840 441
e-mail: olakoi@utu.fi

Nimitysuutinen



Aluepäällikkö Seinäjoelle

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksen aluepäälliköksi Seinäjoelle on valittu dosentti, FT Markku Mattila Tampereelta. Hän on työskennellyt projektipäällikkönä Seinäjoen yliopistokeskuksessa ESR-rahoitteisessa Eduepanet II -projektissa syksystä 2005. Dosentti Mattila aloittaa työnsä Siirtolaisuusinstituutin aluekeskuksessa Peräseinäjoella 12.3.2007. (Kuva: Jouni Korkiasaari)



Kuulumisia Siirtolaisuusmuseosta

Siirtolaisuusmuseo Teräсталolla Seinäjoen Peräseinäjoella aloittaa toisen toimintavuotensa laajalla ohjelmalla tavoitteenaan kehittyä monipuoliseksi siirtolaisuuden kulttuurikeskukseksi. Toiminnan rahoituksesta vastaa pääosin Suomen Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistys ry.

Sekä henkilökunnan työskentelytilat että näyttelytilat lisääntyvät. Teräсталon ensimmäisestä kerroksesta vapautuviin tiloihin sijoitetaan pysyviä perusnäyttelyitä; tilapäisnäyttelyitä esitellään Peräseinäjoki-salissa ja aulatiloiissa.

Vuoden 2007 pääteema on Ruotsin siirtolaisuus. Aiheeseen liittyviä tapahtumia suunnitellaan yhdessä mm. ruotsinsuomalaisten järjestöjen kanssa. Yhteistyöstä on suomalaistahojen lisäksi käyty neuvottelemassa tähän mennessä Tukholmassa, Eskilstunassa ja Borlängeä.

FinnForum ja FinnWorld -matka

Eskilstunassa 15.-20. kesäkuuta järjestettävään FinnForum- ja FinnWorld -tapahtumaan osallistutaan esittelemällä Siirtolaisuusmuseohanketta sanoin, kuvin ja sermein.

Tukiyhdistyksen jäsenillä on mahdollisuus lähteä mukaan juhannusviikolla FinnForum -tapahtuman loppussa järjestettävälle matkalle Värmlannin metsäsuomalaisten asuinsijoille.

Siirtolaisseminaari ja Siirtolaisjuhla

Suomen Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistys järjestää yhdessä Vaasan kaupungin kanssa Siirtolaisseminaarin ja Siirtolaisjuhlan 4.-5. heinäkuuta Vaasassa. Seminaarissa esitelmöivät Suomen ja Ruotsin välisen muuttoliikkeen huippuasiantuntijat molemmista maista. Siirtolaisuuden yleiskatsauksen ohella aiheita ovat mm. metsäsuomalaiset, sotalapset, siirtolaisten kielikysymys ja paluumuutto. Ruotsissa toimivaa Haapajärven kotiseutuyhdistystä esitellään tutkijan näkökulmasta.

Seminaarista ja juhlasta tulee tarkempaa tietoa koko ohjelman tultua vahvistetuksi. Tilaisuudet ovat kaikille avoimia ja maksuttomia.

Muut esitelmätilaisuudet

Viime vuonna Etelä-Amerikka –tapahtuman yhteydessä aloitettua yhteistyötä Seinäjoen kansalaisopiston kanssa jatketaan järjestämällä esitelmätilaisuuksia Ruotsin siirtolaisuushistoriasta. Ensimmäinen luento Värmlannin metsäsuomalaisista pidetään jo kevään aikana Teräсталolla.

Paluumuuttaja-projekti

Ruotsista tulleiden paluumuuttajien haastatteluprojekti on tarkoitus käynnistää jo kevään aikana. Yhteistyötä tehdään mm. Pohjanmaan Paluumuuttajat ry:n kanssa.

Näyttelytoiminta

Brasiliansuomalaisen tekstiilitaiteilijan Eila Ampulan näyttely Teräсталolla jatkuu huhtikuun loppuun saakka. Pääsiäisen aikoihin 26.3.–10.4. näyttely vaihtuu osittain kärsimystieaiheiseksi, kun esille tulee 14-osainen Ristin Tie -teossarja. Näyttelyä markkinoidaan käyntikohteeksi myös kouluille.

Suomen Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen vuosikokouksen yhteydessä 23.4. avataan jo jonkin aikaa esillä ollut yhdysvaltalaisen Bob Kiskenin valokuvanäyttely suomalaisten siirtolaisten rakentamista ladoista ja muista ulkorakennuksista. Samassa tilaisuudessa julkistetaan näyttely esineistä, jotka David ja Bertha Suomisen siirtolaisperhe toi mukanaan Yhdysvalloista palatessaan Suomeen vuonna 1927. Tämä lähinnä keittiöön soveltuva irtaimisto sijoitetaan ensi kesän aikana pystytettävään Hakalan Amerikan taloon.

Argentiinan 100-vuotiaan suomaalaissiirtokunnan Colonia Finlandesin historiasta kertova valokuvanäyttely on esillä syksyyn saakka.

Karjalan siirtolaisuutta esittelevän näyttelyn käsikirjoitus on työn alla. Näyttely toteutetaan yhteistyössä Jaakkima-seuran, Lumivaara-seuran ja Etelä-Suomen Lumivaaralaisten kanssa. Näyttely sijoitetaan Terästalon ensimmäiseen kerrokseen. Värmlannin metsäsuomalaisista kertovaa näyttelyä ryhdytään suunnittelemaan. Tavoitteena on saada metsäsuomalaisuus esille Terästaloon tämän vuoden aikana.

Pienimuotoisia henkilöesittelyitä laaditaan merkittävistä siirtolaisista ja siirtolaistaustaisista ihmisistä kuten John G. Annalasta, Emil Hurjasta ja Jussi Björlingistä. Nämä jatkavat Terästalossa jo esillä olevan Ville Ritola -näyttelyn teemaa.

Kokoelmat

Siirtolaisuuskeskuksen museokokoelmat karttavat vähitellen. Siirtolaisuuteen liittyvää esine-, valokuva-, kirjallisuus- ja arkistomateriaalia otetaan vastaan mieluiten lahjoituksina.

Uudet esitteet

Siirtolaisuuskeskuksen esitteitä ja nettisivuja uudistetaan ja päivitetään kevään kuluessa vastaamaan tämän hetken ja lähitulevaisuuden toimintaa ja suunnitelmia. Mm. Terästalo, joka itsessäänkin on nähtävyys, tulee huomattavammin esille.

Kiitämme lämpimästi Suomen Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen jäseniä, Siirtolaisuusinstituuttia ja



Borlängen Jussi Björling -museon johtaja Harald Henrysson esittelee lehtileikearkistoaan Ruotsinsuomalaisen arkiston johtaja Erkki Vuonokarille ja projektipäällikkö Tellervo Lahdelle. Valokuva: Olavi Suonsyrjä.

muita tukijoitamme ja yhteistyökumppaneitamme tähänastisesta tuesta. Päämäärämme on saada aikaan siirtolaisten, maahanmuuttajien, siirtolaisuudesta ja sen historiasta sekä kansainvälisyydestä kiinnostuneiden kohtaamispaikka.

Tellervo Lahti

Vasemmalta FT Irene Virtala, Ruotsinsuomalaisen arkiston johtaja Erkki Vuonokari, Siirtolaisuusmuseon projektipäällikkö Tellervo Lahti ja edessä Borlängen Jussi Björling -museon johtaja Harald Henrysson. Valokuva: Olavi Suonsyrjä.



Monitieteinen ulkosuomalaisia, heidän kulttuuriaan ja suomalaisuuttaan käsittelevä konferenssi FinnForum VIII 15.–20.6.2007

Transborder contacts and the maintenance of Finnishness in the diaspora

Mälardalenin korkeakoulu, Eskilstuna, Ruotsi

FinnForum VIII on kansainväliseen monitieteiseen konferenssisarjaan kuuluva konferenssi, jossa käsitellään ulkosuomalaisuutta, ulkosuomalaisten historiaa, kulttuuria, kieltä ja etnisyyttä. Aikaisemmat konferenssit on järjestetty USA:ssa, Kanadassa ja Suomessa.

Konferenssiin tulevat amerikkalaisten lisäksi myös Euroopan ulkosuomalaisten tutkijat esittelemään tutkimustuloksiaan ja keskustelemaan niistä. Konferenssissa annetaan myös sija niille suomalaisvähemmistöille, jotka eivät ole suomenkielisiä, ennen kaikkea ulkomailla asuville suomenruotsalaisille.

*FinnForum*in tieteellinen konferenssi järjestetään 18.–20.6.2007. Sitä ennen, 15.–17.2007, pidetään Eskilstunassa suuri kulttuurijuhla *FinnWorld*. Heti *FinnForum*-konferenssin jälkeen järjestetään matka suomalaismetsiin. Matkalla käydään Värmlannissa, missä viimeiset suomea taitavat metsäsuomalaiset asuivat 1960-luvulle saakka.

Lisätietoja: Professori Jarmo Lainio, Suomen kielen ja kulttuurin keskus, Mälardalenin korkeakoulu, Box 325, SE-631 05 Eskilstuna, Ruotsi. jarmo.lainio@mdh.se Kotisivu: www.mdh.se

Donald Forsman In Memoriam

Donald Forsman was born in Ballard, Seattle WA on Sept. 2, 1935, one of 9 children. He died unexpectedly Thursday, Jan. 18, 2007, on his daily walk around Discovery Park in Seattle. Don is survived by his wife of 45 years, Syrene; daughters Britt (Rick) Hedges and Siri (Ricky) Forsman-Sims; granddaughters Emma and Olivia Hedges; and siblings Vivian Ojala, Robert Forsman, and Arlene Crane, along with numerous nieces and nephews.

Don's family moved to Tacoma in 1947 and he graduated from Stadium High School in 1953. He attended PLU, then joined the Army. As a youngster, he spent summers in Tieton with his sister's family. Don was an outdoorsman and an inveterate traveler. After 30 years with Chevron USA, he retired in 1992, then explored Europe, China, North America, and made annual trips to family and friends in Finland and Sweden.

Don was very proud of his Swedish Finn heritage and directed the Genealogy Office for the Swedish Finn Historical Society for almost 15 years. Active and energetic, he always had several projects going, in construction and landscaping, for family, friends, and neighbors. His infectious smile, twinkling eyes, his generous nature and his interest in others endeared him to all who knew him.

Don with his wife used to visit the Institute of Migration regularly while in Finland. He had here many friends missing him.



Donald Forsman
1935-2007

Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina -seminaari

Siirtolaisuusinstituutti, Ulkosuomalaisparlamentti, Monikulttuuristen perheiden liitto ja Familia Club järjestävät Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina -seminaarin 7.9.2007 Helsingissä Finlandia-talossa. Suomi 90 Finland -juhlavuosihanke on seminaarin yhteistyökumppanina.

Vuoden 2007 seminaari käsittelee monikulttuurisia perheitä Suomessa ja ulkomailla. Seminaari tarjoaa foorumin kokemusten ja ajatusten vaihtoon monikulttuurisessa perheessä tai parisuhteessa eläville ja näiden asioiden parissa työskenteleville eri alojen asiantuntijoille. Tutkijoilla, viranomaisilla ja järjestöillä on mahdollisuus verkostoitua ja kehittää toimia monikulttuuristen perheiden tukemiseksi.

Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina -seminaarin järjestäminen perustuu Ulkosuomalaisparlamentin (USP) vuoden 2002 istunnon päätöslauselmaan monikulttuurisista ja uusmuuttajaperheistä. ”Ulkosuomalaisparlamentti ehdottaa, että muodostettaisiin työryhmä, johon osallistuisivat perheneuvonnan, perheterapian ja mielenterveyden parissa työskentelevät alan asiantuntijat ja tutkijat pohtimaan, miten voitaisiin kehittää tukimuotoja monikulttuurisille ja uusmuuttajaperheille.”

Seminaari on järjestetty aiemmin kahdesti. Edelliset seminaariraportit ovat luettavissa osoitteessa: <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports.htm> numeroilla 2 ja 11.

Elli Heikkilä (toim.), Ritva Viertola-Cavallari, Päivi Oksi-Walter ja Jonna Roos
Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina.
Web Reports No. 2, Siirtolaisuusinstituutti 2004

Elli Heikkilä (toim.)
Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina.
Vuoden 2005 seminaariraportti. Web Reports No. 11, Siirtolaisuusinstituutti 2005



Seminaarin alustava ohjelma:

9.00 Seminaarin avaus, kulttuuriministeri

9.05 Avausesitelmä (N.N.)

10.00 Esitelmä, YTT Heikki Sirkkilä

11.00 Esitelmä, näyttelijä Jani Toivola

12-13.15 Lounas

13.15-15.15 Workshopit:

- 1) Suomalainen nainen maailmalla, Ritva Viertola-Cavallari ja Kristina Sandberg-Peppas
- 2) Matkalaukkulapset, Ann-Christine Marttinen
- 3) Monikulttuuriset avioliitot ja ulkomaalaislaki, Berit Kiuru
- 4) Monikulttuuriset perheet Suomessa – mitä tukimuotoja tarvitaan?, Jonna Roos
- 5) Kulttuurishokki monikulttuurisessa perheessä, Päivi Oksi-Walter ja Helka Silventoinen

15.15 Workshop-raportit

16.00 Seminaarin päätöspanat, Elli Heikkilä

Tervetuloa!

Ilmoittautuminen: www.migrationinstitute.fi

Lisätietoja:

Professori, Siirtolaisuusinstituutin tutkimusjohtaja Elli Heikkilä ja muut seminaarin järjestäjät:

www.suomi-seura.fi, www.usp.fi, www.monikulttuurisetperheet.net, www.familiaclub.fi

Paavo H. Korpela ja Jorma Salkosalo

Merikaupungista merille ja merten taakse

Raahen laivoja ja merimiehiä

2. painos



Tämä kertomus käsittelee asioita ja elämänmuotoa, joita kukaan ei nykyisin muista voidakseen kertoa niistä jälkipolville, koska ketään noilla merimatkoilla taikka viime vuosisadan alkupuolella siirtolaisena lännen mailla olleista ei ole enää elossa. Mukana olleiden kertomukset ovat tuskin säilyneet jälkipolville edes muistitietona nykyajan kiireiden keskellä. Olettiinkohan silloisten, noilta useitakin vuosia kestäneiltä merimatkoilta palanneiden miesten kertomuksia aina edes aivan täydestä. Mahdollisesti ne kuitattiin vain hymähtäen ajatuksella, että nehän ovat vain niitä merimiesjuttuja, joilla ei välttämättä tarvitse olla mitään tosipohjaa. Nuoret pojat lähtivät ensireissulleen nuoruuden pyöreys vielä kasvopiirteissään ja palasivat vuosien kuluttua täysinä, jäntevinä miehinä kovan elämän ja kärsimysten lyömä uurteinen leima ulkomuodossaan.

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti
Linnankatu 61, 20100 Turku
puh. 02-2840440
fax: 02-2333460
<http://www.migrationinstitute.fi>
email: kirsai@utu.fi
Hinta: 15 €